

Západočeská univerzita v Plzni
Filozofická fakulta

Bakalářská práce

Proměna pozice Francouzské republiky v mezinárodním systému
od konce druhé světové války do současnosti. Analýza
zahraničně-politických koncepcí francouzských vlád a prezidentů

Aneta Lopourová

Plzeň 2018

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Studijní program Mezinárodní teritoriální studia

Studijní obor Mezinárodní vztahy – britská a americká studia

Bakalářská práce

Proměna pozice Francouzské republiky v mezinárodním systému od konce druhé světové války do současnosti.
Analýza zahraničně-politických koncepcí francouzských vlád a prezidentů.

Aneta Lopourová

Vedoucí práce:

PhDr. Mgr. Petr Jurek, Ph.D.

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2018

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, 30. dubna 2018 .....

Poděkování

Ráda bych touto cestou vyjádřila poděkování PhDr. Mgr. Petru Jurkovi, Ph.D. za jeho cenné rady a trpělivost při vedení mé bakalářské práce.

Obsah

1.	ÚVOD	1
2.	FRANCOUZSKÁ REPUBLIKA PO ROCE 1945	5
3.	ROLE FRANCIE V MEZINÁRODNÍCH ORGANIZACÍCH 1945–1958	6
3.1	SEVEROATLANTICKÁ ALIANCE	7
3.2	SCHUMANŮV PLÁN	8
4.	VZNIK PÁTÉ REPUBLIKY A VLIV PREZIDENTA CHARLESE DE GAULLA	11
4.1	CHARLES DE GAULLE	13
4.2	JADERNÉ ZBRANĚ	14
4.3	SEVEROATLANTICKÁ ALIANCE V OBDOBÍ CHARLESE DE GAULLA	16
4.4	EVROPSKÉ ZÁLEŽITOSTI	19
4.5	POZICE FRANCIE K BRITSKÉ ŽÁDOSTI O ČLENSTVÍ V EVROPSKÉM HOSPODÁŘSKÉM SPOLEČENSTVÍ	24
4.6	SOUHRN ZAHRANIČNÍ POLITIKY CHARLESE DE GAULLA	26
5.	PREZIDENTSKÁ OBDOBÍ OD GEORGESE POMPIDOUA PO FRANÇOISE HOLLANDA	27
5.1	VALÉRY GISCARD D'ESTAIGN	31
5.2	FRANÇOIS MITTERRAND	33
5.3	JACQUES CHIRAC	36
5.4	NICOLAS SARKOZY	38
5.5	FRANÇOIS HOLLANDE	40
6.	EMMANUEL MACRON	41
7.	ZÁVĚR	44
8.	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ	49
9.	RESUMÉ	62
10.	PŘÍLOHY	63

1. ÚVOD

Vliv Francouzské republiky v mezinárodním systému po druhé světové válce byl významně oslaben kapitulací francouzské vlády, ke které došlo již v počáteční fázi války. Roztříštěné politické dění uvnitř státu nijak nenapomáhalo k předválečné obnově. I přes tento fakt se Francouzská republika stala jedním z pěti stálých členů Rady bezpečnosti Organizace společnosti národů s právem veta. Ovšem o jejím postavení v této nově vzniklé organizaci bylo rozhodnuto ještě v době válečného konfliktu. Ihned po konci druhé světové války se Francouzská republika stala součástí několika organizací, paktů či aliancí. Je velmi důležité podotknout, že se Francie nestala u většiny pouze její součástí, ale stála u zrodu jako jeden ze zakládajících členů například Severoatlantické aliance a Evropského společenství uhlí a oceli. A tak již zde můžeme vidět tendenci zapojování se do světového dění. V březnu roku 1948 uzavřela Francie spolu se státy Beneluxu a Velkou Británií takzvaný Bruselský pakt, který byl reakcí na komunistický puč v Československu, což byl také i jeden z důvodů proč byla založena Severoatlantická aliance v dubnu 1949. Spolupráce v Severoatlantické alianci byla, co se postavení Francie týče, jiná než v Organizaci společnosti národů, na což začal poukazovat první prezident Páté republiky Charles de Gaulle, který se domáhal strukturálních změn a tím dosažení lepšího postavení pro svoji zemi.

Po úvodním představení Čtvrté republiky, za jejíž existence Francie vstoupila do Organizace společnosti národů, Severoatlantické aliance a Evropského společenství uhlí a oceli se tato práce následně zabývá právě těmito organizacemi. Francie je jedním ze stálých členů Rady bezpečnosti Organizace společnosti národů, aniž by se účastnila zakládajících konferencí. Naopak v případě založení Severoatlantické aliance se Francie účastnila od počátku, i když nezískala takové postavení, které by si zejména tehdejší prezident Charles de Gaulle přál. V případě Evropského společenství uhlí a oceli je Francie považována za zakladatele evropské integrace. V roce 1950 Robert Schuman představil návrh

na zavedení společné výroby uhlí a oceli, který byl představen primárně Německé spolkové republice, ale nabídnut byl i ostatním evropským státům. Jednalo se o projekt, který dal základ evropské integraci. Zatímco v poválečné době se jednalo zejména o projekt začlenění Německé spolkové republiky mezi západní země a tím i kontrolu jejího zbrojení, ne náhodou tyto dvě složky Evropského společenství uhlí a oceli byly hlavními složkami k produkci zbraní. Po krátkém představení francouzské role v těchto organizacích se následující kapitola zabývá proměnou francouzského politického režimu a vlivu prvního prezidenta Páté republiky Charlese de Gaulla v mezinárodním systému.

Čtvrtá kapitola se z počátku zaměřuje na popis nového politického systému Francouzské republiky, který je nazýván poloprezidentským systémem. Tento politický systém je odlišný od dob Čtvrté republiky, jelikož francouzský prezident získal mnohem větší pravomoci. Hlavním autorem nové ústavy byl Charles de Gaulle, který ji upravil dle svých vlastních představ a požadavků. Charles de Gaulle se stal prvním prezidentem Páté republiky a jeho zahraničně politické aktivity otřásaly světem. Jeho hlavním cílem bylo oprostít se od amerického vlivu a navrátit Francii nezávislost. Dalším jeho záměrem byl vznik západoevropské organizace, jež by se stala arbitrem mezi Východem a Západem, a evropský kontinent by se mohl sjednotit od Atlantiku po Ural. Charles de Gaulle si za svůj první úkol určil získání jaderných zbraní, které by mu dovolily oprostít se od svých amerických partnerů v rámci Severoatlantické aliance a získat vytouženou nezávislost a plnou suverenitu své země. V následujících podkapitolách se tato práce zabývá právě důvody získání jaderných zbraní, odchodem francouzských jednotek z integrovaných složek aliance a postojem k evropským partnerům. Západoevropskou organizací ve spolupráci s Německou spolkovou republikou chtěl zamezit rozdělení evropského kontinentu na východní a západní blok. Ovšem kvůli neúspěšnému partnerství a vzhledem k okolnostem se na konci svého prezidentského mandátu zaměřil na Sovětský svaz, se kterým navázal spolupráci a hodlal docílit sjednocení evropského kontinentu i bez německé spolupráce. Poslední podkapitola této části je věnována důvodům odmítnutí vstupu Velké

Británie do Evropského hospodářského společenství, jenž prezident de Gaulle dvakrát vetoval z důvodu odlišnosti této země oproti kontinentálním členským státům.

Cílem této práce je analyzovat zahraniční politiku prezidenta Charlese de Gaulla na pozadí vybraných politických událostí a působení Francie v mezinárodních organizacích, přičemž zvláštní pozornost je věnována vztahům Francie se Spojenými státy americkými a Sovětským svazem v době studené války, a evropským záležitostem. A analyzovat de Gaullovy nástupce v postu prezidenta republiky a jejich zahraniční politice, jejich rozhodnutí a odlišnosti od precedentního postavení prvního prezidenta Páté republiky. Výzkumné otázky této práce jsou stanoveny: Jaký postoj zastávali noví francouzští prezidenti ke Spojeným státům americkým a Sovětskému svazu v době studené války? Jakým způsobem se změnil jejich postoj k evropské integraci oproti nacionálnímu konceptu de Gaullovy politiky? Navazoval některý z nich na de Gaullovu zahraniční politiku? V nastavené linii eurocentrismu a vztahu ke dvěma bývalým světovým mocnostem bipolárního světa pokračuje následující pátá kapitola věnována právě zahraniční politice de Gaullových nástupců.

Prvním výrazným odlišným krokem byla iniciativa rozšíření Společenství o Velkou Británii. Vzhledem ke změně mezinárodního systému byl prezident Georges Pompidou přesvědčen o nutnosti rozšíření Společenství, a také ve Velké Británii viděl protiváhu německé rostoucí síly, která mohla ohrožovat francouzskou pozici. I třetí prezident Páté republiky byl zastáncem rozšiřování Evropského hospodářského společenství, chtěl státům vracejícím se k demokracii napomoci právě tím, že se stanou členy. Kooperace mezi třetím francouzským prezidentem Valérym Giscardem d'Estaingem s německým kancléřem vedla k prosazení společné měny. Kvůli okolnostem mezinárodního systému v 70. letech a ropným šokům, a devalvaci amerického dolaru. Následující prezident François Mitterrand také postoupil vpřed v otázce evropské integrace, když navrhl založení Evropské rady, která se pravidelně začala scházet na nejvyšší úrovni státních

představitelů. Dále se zasadil o rozšíření pravomocí Evropského parlamentu a změnu volby na volbu přímou. Prezident Mitterrand sdílel s jeho předchůdcem Charlesem de Gaullem jeden společný cíl, a to bylo zamezit rozdělení sfér vlivy na Západ a Východ. V případě čtvrtého prezidentského mandátu Jacques Chirac odsoudil americkou intervenci do Iráku vzhledem k jeho politice dodržování mezinárodního práva a nutnosti získu souhlasu Rady bezpečnosti Organizace společnosti národů. Toto rozhodnutí následně negativně ovlivnilo francouzsko-americké vztahy, které až pátý prezident Nicolas Sarkozy navrácením francouzských jednotek do integrovaných složek Severoatlantické aliance uvedl v oživení. Zatím všichni jmenovaní prezidenti se některými svými rozhodnutími více či méně zapsali do zahraničně-politického dění Francie. Ovšem nejméně významné postavení si získal François Hollande, kterému je věnována poslední podkapitola páté kapitoly.

Poslední kapitola je zaměřena na posledního zvoleného prezidenta Emmanuela Macrona, který svůj post zastává velmi krátce. Z tohoto důvodu se tato kapitola zabývá volebním programem Emmanuela Macrona, který představil svoji vizi evropské integrace na novém základě. Chce docílit mnohoúrovňové Evropské unie s principem integrace států v oblastech jejich zájmů. Jeho cílem je rozšířit povědomí obyvatelstva o unijní dění. Cílí například na rozšiřování programu Erasmus, který napomáhá k lepšímu porozumění evropské integrace.

Největším přínosem této práce byly záznamy projevů francouzských prezidentů dostupné na webových stránkách INA, či Fresques INA. Proslovy a projevy francouzských prezidentů jsou doplněny různými cizojazyčnými publikacemi na daná témata, dále články z francouzského deníku Le Monde zejména ke kapitole o Severoatlantické alianci a informace dostupné na oficiálních stránkách Francouzské republiky.

2. FRANCOUZSKÁ REPUBLIKA PO ROCE 1945

S koncem druhé světové války nastal i konec Třetí republiky¹ a následně vznikla Čtvrtá republika², která ovšem neměla dlouhého trvání. Oficiálně je datována s přijetím Ústavy z října 1946, která z Francie vytvořila parlamentní republiku. Jedná se o model odlišný od současné Páté republiky, proto je nutné zmínit rozdílnost principu přijímání rozhodovacích procesů. Během Čtvrté republiky prezident zastával pouze reprezentativní roli a byl průběžně informován o zahraničně-politických jednáních (Conseil constitutionnel nedatováno a: nečíslováno; Assemblée nationale nedatováno a: nečíslováno). Prezident republiky neměl žádnou politickou odpovědnost, neměl pravomoc iniciovat zákony, neměl pravomoc rozpouštět Národní shromáždění, pouze společně s Národním shromážděním vybíral předsedu Rady republiky (Sénat nedatováno: nečíslováno). Dominantním postavením v institucionálním systému za Čtvrté republiky disponoval Parlament Francouzské republiky, který tak mohl kontrolovat vládu až do takové míry, že mohl zasahovat do jejího složení anebo zpochybňovat její odpovědnost, což vedlo k neustálým vládním krizím. V období od konce druhé světové války do roku 1958 se vystřídalo celkem 24 francouzských vlád (Vie Publique nedatováno a: nečíslováno). Parlament se skládal z Národního shromáždění a Rady republiky. Hlavní pravomocí Národního shromáždění byla její výsada navrhnout a schvalovat zákony, kdežto role Rady republiky byla pouze konzultativní. Sice v průběhu let získala Rada republiky pravomoc navrhnout zákony, vždy ovšem poslední rozhodnutí připadalo Národnímu shromáždění. Moc výkonná příležela vládě a prezidentovi. Prezident měl povinnost jmenovat velvyslance, úředníky, ratifikovat mezinárodní smlouvy, ale hlavně jmenovat předsedu Rady ministrů, respektive předsedu vlády, který musel nejdříve předstoupit se svým programem před Národní shromáždění (Conseil constitutionnel nedatováno a: nečíslováno). V celkovém měřítku mělo nejvyšší

---

¹ 1870–1940

² 1946–1958

postavení Národní shromáždění, které sčítalo 586 reprezentantů. V prvních demokratických volbách po válce byli do Národního shromáždění zvoleni zástupci 18 politických stran a z toho 371 osob bylo zvoleno prvně. Nejvíce hlasů získala komunistická strana se 151 reprezentanty (Micaud 1946: 295–298).

3. ROLE FRANCIE V MEZINÁRODNÍCH ORGANIZACÍCH 1945–1958

Francouzská republika není pouze jedním z 50, respektive z 51 zakládajících členů Organizace společnosti národů, ale zastává také velmi prioritní postavení v celém systému organizace. Francie patří mezi pět stálých členů Rady bezpečnosti Organizace společnosti národů s právem veta. Celý proces a myšlenka vytvoření celosvětové organizace započala mnohem dříve nežli v roce 1945, kdy Francie již byla svobodnou zemí po ukončení druhé světové války. Francie se neúčastnila žádných zakládajících jednání, a i přesto se stala jedním z nejmocnějších členů s právem veta. Mezi další stálé členy Rady bezpečnosti patří Spojené státy americké, Spojené království Velké Británie a Severního Irska, Ruská federace a Čínská lidová republika. Tyto státy byly hlavními strůjci celé organizace. Čínský lid zastupován v této době ještě Taiwanem se zcela mezi ně nepočítá, ale čínský zástupce byl pozván již na schůzi v Moskvě v říjnu 1943, kdy připojil svůj podpis k Moskevské deklaraci. Tato deklarace se týkala otázky všeobecné bezpečnosti a mimo jiné se během tohoto setkání řešila i otázka současné Rady bezpečnosti. V roce 1943, kdy došlo k podpisu Moskevské deklarace s Francií ještě nebylo počítáno jako s pátým stálým členem. Avšak o rok později, v říjnu 1944 při konferenci v Dumbarton Oaks, které se mimo USA, Velké Británie, Sovětského svazu účastnila i Čína, byl zástupci Velké Británie předložen návrh se schématem výsadních pravomocí určitých členů. Kromě jich samotných, USA a Sovětského svazu, kteří celý proces započali, těmito pravomocemi měli disponovat i Čína a právě Francie. Podobnou vizi představil i Sovětský svaz, který přednesl návrh k vytvoření hlavního bezpečnostního orgánu taktéž v tom samém

uskupení států. Finální podoba nově vznikající organizace byla dořešena na Jaltské konferenci v únoru 1945 za účasti USA, Velké Británie a Sovětského svazu (Michálek 2015: 22-26; Romacov – Romancová 2002: 44-45; UN nedatováno a: nečíslováno; UN nedatováno b: nečíslováno; UN nedatováno c: nečíslováno).

Francie se i bez účasti na tvorbě nové světové organizace stala pátým členem Rady bezpečnosti s právem veta, tedy jedním z pěti nejmocnějších. Toto mocenské postavení příslušelo velmocím z dob vzniku této organizace a Francie jako kapitulovaný a okupovaný stát za druhé světové války žádnou velmocí v té době nebyla. Velký diplomatický úspěch je připisován generálu Charlesu de Gaullovi, který vedl prozatímní francouzskou vládu během druhé světové války (Soukup 1967: 18). Ovšem neodmyslitelný je zásah britského premiéra Winstona Churchilla³, který se významně zasloužil o francouzské postavení v Radě bezpečnosti vzhledem k stálé obavě z Německa a nutností spojení na evropském kontinentě. Neméně z obavy opakování se situace po první světové válce, kdy Spojené státy americké opustily evropský kontinent a vrátily se k politice izolacionismu. Ovšem i navázané spojení Charlese de Gaulla se Sovětským svazem v listopadu 1944 pomohlo Francii získat křeslo v Radě bezpečnosti (Tabara 1990: 35). Navázané partnerství a vzájemná možná kooperace s jedním z pěti členů v tak úzkém okruhu států s pravomocí veta plyne z pragmatismu o zaručení si jistých spojeneckých výhod. Neméně jedním z důvodů splnění možných parametrů vhodného kandidáta mohla být francouzská pozice v koloniích, které si v době okupace dokázala udržet. Tak i fakt velmi početné armády, letectva a námořnictva před začátkem druhé světové války.

3.1 Severoatlantická aliance

---

³ Britský premiér v letech 1940–1945 a 1951–1955.

Francie je jednou z dvanácti zakládajících zemí Severoatlantické aliance datované ke dni 4. dubna 1949. Již v přípravném období se ministr zahraničních věcí Robert Schuman vyslovoval velice příznivě k této alianci, velmi pozitivně přijal rozhodnutí Spojených států po letech uznat, že mír a bezpečnost pro ně nemohou být zajištěny, pokud není Evropa v bezpečí. Dále na adresu Organizace společnosti národů prohlásil, že Francie věří v její vývoj v mocenskou sílu, která jednou předejde všem možným konfliktům, ale to té doby, než se takto stane, musejí nalézt jinou záruku bezpečí (Le Monde 1949a: nečíslováno). Záruku bezpečí v Severoatlantické aliance. S tímto stanoviskem nesouhlasila komunistická strana ve Francii. Byla to také jediná skupina, která v červencové ratifikaci hlasovala proti. Parlamentní výsledky byly ovšem více než uspokojující pro stoupence Severoatlantické aliance. Národní shromáždění hlasovalo 395 hlasy proti 189 hlasů (Le Monde 1949b: nečíslováno). A v Radě republiky se hlasovalo 292 hlasy proti 20 (Le Monde 1949c: nečíslováno).

Francie sice od konce druhé světové války udržovala spojení se Sovětským svazem, který prezident Charles de Gaulle navázal (Tabara 1990: 35), ale vzhledem k situaci v Československu v roce 1948, bylo pro západní státy složité pochopit komunistický převrat v demokratickém státě, kterým Československo bylo. Komunistický převrat v demokratickém státě nedaleko západních hranic byl jedním z důvodů založení obranné organizace. Z prohlášení ministra zahraničních věcí Roberta Schumana můžeme citovat nutnost zajištění bezpečí v Evropě k udržení míru, kdy právě aliance se měla stát faktorem, který by odrazil od dalšího šíření sovětského vlivu na západě Evropy vzhledem ke kooperaci signatářů.

3.2 Schumanův plán

V roce 1948 vznikla v Evropě Organizace pro evropskou hospodářskou spolupráci, kterou vytvořily evropské státy přijímající americkou finanční pomoc

v rámci Marshallova plánu⁴. Zmiňovaná pomoc jim byla přislíbena za předpokladu, že navrhnou nějaký program vedoucí k obnově a rozmachu Evropy. Organizace pro evropskou hospodářskou spolupráci byla určena jako místo tvorby konkrétních návrhů, které měly vést k rozmachu Evropy. Jeden z podnětů, který vedl americkou administrativu k urychlené iniciaci tohoto programu, bylo zjištění sovětského zájmu o uzavření míru s Německem v době počátku šíření sovětské sféry vlivu ve východní Evropě. Existovala zde tak obava ohledně šíření sovětského vlivu do západní Evropy prostřednictvím potencionálního ekonomického zhroucení Německa, kterého by Sovětský svaz mohl využít. Aby se tak nestalo, jelikož se jednalo i o sféru zájmu amerického vlivu, byl představen Marshallův plán (Bossuat 1986: 21, Lovett 1996: 428).

Finanční pomoc v rámci Marshallova plánu francouzská vláda přijala a spolu s tím musela deklarovat svoji snahu k podpoře vzniku sjednocené Evropy. Ještě před přijetím Marshallova plánu Jean Monnet informoval ministra zahraničních věcí Roberta Schumana o tom, že přijetí Marshallova plánu povede k narušení francouzských vztahů se Sovětským svazem, jelikož se domníval, že americká pomoc bude přeměněna na politickou zbraň. Také se domníval, že americká iniciativa povede Evropany k nutnosti akceptovat německou suverenitu. Jenže v této době Jean Monnet, otec zakladatel evropské integrace, byl toho názoru, že je potřeba mít na Německem, zejména nad územím Porúří kontrolu. Od roku 1948 Spojené státy americké opakovaně vyzývaly ke vzniku evropské unie. Naposledy tak učinily v listopadu 1949, kdy se pokoušely vyvíjet tlak na francouzskou vládu, aby iniciovala nějaké kroky zejména k začlenění Německa. Nakonec vzhledem k obavám z nebezpečí ze strany Sovětského svazu, zejména po převratu v Československu, blokádě Berlína či prvním testu atomové bomby v roce 1949 byla Francie pověřena USA a Velkou Británií k vymyšlení plánu začlenění Německa do západních zemí (Wall – Raviart 1991: 13, Bossuat 1986: 20-21, Fontaine 2001: 10).

---

⁴ Představen 5. 6. 1947.

Jeana Monneta byl pověřen vytvořením požadovaného integračního plánu, který byl představen Robertem Schumanem 9. května 1950 v Paříži a jehož hlavním cílem mělo být zajištění uchování míru skrze sjednocenou Evropu. Takzvaný Schumanův plán požadoval limitované zřeknutí se suverenity v pravomoci nové nadnárodní autority. Prvopočáteční myšlenkou bylo zajištění ochrany francouzských hranic před další možnou německou agresí, proto byl tento plán primárně připraven ke spolupráci právě s Německem, ovšem byl nabídnut i dalším státům. Nakonec spolu s Německem se k této deklaraci zřizující Evropské společenství uhlí a oceli připojilo také Nizozemsko, Lucembursko, Itálie a Belgie (Fontaine 2001: 11, McKesson 1952: 18–19).

Anne Lancien rozebírá vliv politicky významných osobností 20. století. Robert Schuman a Konrad Adenauer⁵ jsou považováni oba za otce zakladatele evropské integrace. Adenauer se dle Lancien zasloužil o počátek integrace stejně jako Robert Schuman. Autorka zmiňuje vliv zejména v případě přesvědčení francouzské vlády Robertem Schumanem o schválení Schumanovi deklarace (Lancien 2003: 145–146). Ovšem je nutno podotknout, že politický vliv jedné osoby v době Čtvrté republiky je nesrovnatelný s politickým systémem Páté republiky. Schopnost přesvědčit ostatní bylo pouze předností té dotyčné osoby, nikterak ovšem její politické moci, jak tomu bylo zejména u prvního prezidenta Páté republiky. Dalším důvodem, který přesvědčil zejména komunisty, kteří zastávali nejvíce křesel v Národním shromáždění k podpoře deklarace, byla právě otázka zajištění bezpečí francouzských hranic. Hlavní myšlenkou Evropského společenství uhlí a oceli bylo zajištění nemožnosti opakování další světové války, či pouze útoku na Francii propojením těžby uhlí a produkcí oceli signatáry Schumanovy deklarace. S Schumanovým plánem také souhlasili lidé podnikající v průmyslu, jelikož očekávali zisk levnější oceli v lepší kvalitě. Zařadit mezi ně

---

⁵ Spolkový kancléř v letech 1949–1963.

můžeme i samotného vedoucího automobilky Renault (Mioche 2003: 147, Wall – Raviart 1991: 9).

4. VZNIK PÁTÉ REPUBLIKY A VLIV PREZIDENTA CHARLESE DE GAULLA

Čtvrtou republiku provázelo hned několik státních krizí. Událostí se událo mnoho, ale tou rozhodující pro následující existenci republiky se stala alžírská válka⁶, s níž se generál Charles de Gaulle dostal zpět k moci (Taraba 1990: 39). Od tohoto momentu mluvíme o Páté francouzské republice. V tomto roce 1958 byla přijata nová Ústava Francouzské republiky, která změnila dosavadní politický režim. Ve francouzském politickém systému se dle ústavy dominantní postavou může stát prezident, vše ovšem závisí na úměrné podpoře Národního shromáždění. Nelze tedy opomenout, že prezident získá bezpodmínečné postavení pouze pokud má i bezpodmínečnou podporu Národního shromáždění. V tomto období se prezident stává hlavní osobou dvouhlavé výkonné moci. Přebírá velkou část ústavních pravomocí předsedy vlády, který tak před Národní shromáždění předstupuje s minimálním vlivem. Tím, že si prezident vyhradí oblasti, které považuje za nezbytné pro výkon své moci, zejména zahraniční záležitosti, národní obranu, přičemž zasahuje přímo do záležitostí vlády, se stává hlavní osobou moci výkonné. Ovšem i v tomto případě je role premiéra nezanedbatelná. Pod jeho dohledem fungují státní úředníci i členové vlády. Sídlo premiéra l'hôtel Matignon je i tak centrem, kde se shromažďují informace, jejichž iniciativu poté může prezident převzít. Tento proces tedy nikterak nevyklučuje nepřítomnost vlády (Bulletin d'histoire politique nedatováno: nečíslováno). V případě většinového nesouhlasu Národního shromáždění je pozice prezidenta podmíněna a pokud nastane situace, kdy prezident ztratí podporu Národního shromáždění, tak jeho moc přechází na vládu (Conseil Constitutionnel nedatováno c: nečíslováno). Tato

---

⁶ 1954–1962

situace je nazývána kohabitace. V tomto období se role výsadních pravomocí přiklání ve prospěch premiéra. Premiér se stává přední postavou výkonné moci. V případě zahraničních záležitostí a obrany, při kterých prezident má výsadní pravomoci, se v tomto období musí smířit se zásahem premiéra (Bulletin d'histoire politique nedatováno: nečíslováno). Tomuto poslednímu příkladu by mělo být zamezeno změnou prezidentského mandátu z roku 2000, kdy byl mandát snižen ze sedmi na pět let, a prezidentské a legislativní volby se konají neprodleně za sebou (Conseil constitutionnel nedatováno e: nečíslováno), což v praxi znamená zisk většinové podpory prezidenta v Národním shromáždění. Od ústavní novelizace prezidentského mandátu se ve Francii další období kohabitace již neobjevilo.

Podle slov Alexandra Orta vypracováním a přijetím Ústavy Páté republiky byl ve Francii právně zajištěn autoritativní režim osobní moci, z velké části šitý na míru generálu de Gaullovi (Ort 1966: 16). Současný politický systém pojímá prvky parlamentní i prezidentské republiky. Poslanci mají pravomoc svrhnout vládu a prezident má pravomoc rozpustit Národní shromáždění, vyhlásit referendum, a disponuje pravomocí jmenovat vládu. V Národním shromáždění zasedá maximálně 577 poslanců, kteří disponují právem navrhování zákonů, navrhování doplňujících zákonů. Národní shromáždění disponuje pravomocí kontroly vlády prostřednictvím písemných či ústních dotazů na členy vlády, kteří jsou povinni odpovědět. Oproti předchozí ústavě je horní komora opět nazývána Senátem, ve kterém zasedá 348 senátorů. Jeho hlavní pravomocí je zastupování územních celků republiky, dále mu také přísluší právo navrhopvat zákony či doplňující návrhy zákonů (Conseil constitutionnel b: nečíslováno).

Moc výkonná je ve Francii rozdělena mezi prezidenta a vládu. Ovšem v praxi má významnější postavení prezident, tedy vzhledem k jeho postavení k Národnímu shromáždění. Neméně mu k jeho postavení napomohla přímá volba platná od roku 1965. Prezident je velitelem ozbrojených sil, je garantem národní nezávislosti a územní celistvosti, a hlavně má výsadní pravomoc týkající se

zahraniční politiky. Prezident dále jmenuje premiéra a na jeho návrh jmenuje následně i ministry. Francouzský prezident disponuje právem vyjednávat a ratifikovat mezinárodní smlouvy. Ačkoliv pokud se jedná o schvalování dohod, které nemusejí být předkládány k ratifikaci, tak tato pravomoc je v rukou vlády, která prezidenta pouze informuje o situaci. V případě schválení smluv či dohod jedné z těchto kompetentních ústavních autorit může dojít k procesu ratifikace či schvalovacímu postupu za zásahu parlamentu. Avšak pokud se jedná o mírové smlouvy, obchodní smlouvy, smlouvy nebo dohody týkající se mezinárodní organizace; smlouvy, které se týkají financí státu; smlouvy, které upravují ustanovení legislativní povahy, mohou být ratifikovány nebo schváleny pouze na základě zákona. A v některých případech musí před ratifikací dokonce dojít k referendu. A to v případě smlouvy, která aniž by byla v rozporu s ústavou, by mohla ovlivnit fungování orgánů. Takovým příkladem je referendum týkající se prvního rozšíření Evropského hospodářského společenství z roku 1972 nebo referendum o ratifikaci Maastrichtské smlouvy z roku 1992 (Conseil constitutionnel nedatováno d: nečíslováno). Premiér je osoba v čele vlády, která je odpovědná parlamentu, a také je odpovědná za národní bezpečnost (Conseil constitutionnel b: nečíslováno).

4.1 Charles de Gaulle⁷

Charles de Gaulle je bezesporu nejznámější osobností francouzského politického dění minulého století. De Gaulle vedl francouzskou prozatímní vládu během druhé světové války a bojoval z Londýna za Francii. Byl jmenován poválečným premiérem. Ovšem kvůli zásadnímu nesouhlasu s návrhem nové ústavy v lednu 1946 rezignoval na svůj post. Odešel na pár let do ústraní, čekal na svoji chvíli, která přišla s alžírskou válkou a on se opět vrátil na post premiéra v roce 1958. Prvním úkolem mu svěřeným bylo sepsání nové ústavy, která byla

---

⁷ Francouzský prezident v letech 1958–1969.

inspirována jeho projevem z Bayeux z roku 1946 (Perottino 2005: 9). Alžírská válka ho zaměstnávala nejvíce během prvních let jeho prezidentského mandátu. I když již s nástupem k moci v roce 1958 představil roli, kterou pro Francii připravil, nebylo vzhledem k nedořešené vnitropolitické otázce s Alžírskem možné tuto roli začít plnit, jelikož se gaullistická vláda vždy zaměřovala na jednu politickou otázku a teprve po jejím vyřešení mohla přejít na řešení další (Ort 1966: 31). Francie se za de Gaullova mandátu měla stát dle jeho mínění hlasem, který bude slyšet; hybatelem událostí, které budou účinné, tak aby se ustálil pořádek a zamezilo se období takzvané studené války, kvůli které státy vstoupily do vojenských aliancí, ve kterých jedna velmoc rozhodovala za ně. Vodítkem z této situace bylo, aby se evropské státy staly svobodnými. Vinu na současné situaci viděl v událostech na Jaltě z roku 1945 (Badalassi 2013: 55). Jeho hlavní zahraničně-politická rozhodnutí vedla ke snaze o nezávislost Francie a o sjednocení evropského kontinentu.

4.2 Jaderné zbraně

Jedním z dílčích témat, na které se tato práce zaměřuje v období mandátu prezidenta Charlese de Gaulla, je získání francouzských jaderných zbraní a pozice Francouzské republiky v Severoatlantické alianci, jejímž členem byla Francie od jejího založení. Prezident de Gaulle učinil zásadní rozhodnutí v rámci aliančních vztahů, jenž nesmějí být opomenuty. Začátkem roku 1960 proběhl první francouzský jaderný test v Saahře, který odstartoval ostřejší vystupování Francie proti alianci. Francie se vyrovnala svým spojencům, stala se jadernou velmocí, i když její jaderný arzenál nebyl tak rozsáhlý (Taraba 1990: 69–69).

Již za Čtvrté republiky vznikl podnět k výzkumu jaderné bomby, ale vzhledem k druhé světové válce byl tento výzkum přerušen. Opět byl uveden do chodu s nástupem Charlese de Gaulla, který ve svém projevu z tiskové konference z desátého listopadu 1959 upozornil na počátek vzájemného konkurování mezi

Spojenými státy americkými a Sovětským svazem vzhledem k zisku atomových zbraní Spojenými státy americkými a následného zisku těchto zbraní Sovětským svazem, který odmítl akceptovat návrh americké administrativy odevzdat jejich jaderné zbraně Organizaci spojených národů s podmínkou, že žádný jiný stát jaderné zbraně nebude vyvíjet či vlastnit. De Gaulle ovšem tuto jadernou vyrovnanost těchto dvou velmocí označil za soudobou pojistku světového míru, ale zdůraznil, že nikdo nemůže tušit, co přijde následující den. Zdůraznil také ohrožení světového míru, pokud by nastala situace, ve které by se Sovětský svaz a Spojené státy americké dostaly do konfliktu nad ziskem globální převahy. Obával se hrozby atomových zbraní, která existovala a narůstala každým dne, jelikož obě dvě strany pokračovaly v jejich rozšiřování. De Gaulle ve svém projevu kritizoval Organizaci spojených národů za nulovou aktivitu v procesu dialogu atomových bomb mezi těmito dvěma velmocemi. A tak de Gaulle oznámil, že v případě neschopnosti Organizace spojených národů v zamezení této hrozby jaderných zbraní Francie pomůže v rovnováze světa ziskem vlastním jaderným arzenálem (INA 1959: nečíslováno).

De Gaullovou vizí obrany Francie byla francouzská obrana. Domníval se, že v případě války pro zemi jako je Francie, je nezbytné, aby tato válka byla její vlastní. Proto koncept obrany, koncept války, ve které by Francie nebyla sama sebou a nejednala by podle svých propočtů nemohla být přijata. De Gaulle chtěl docílit národní koncepce vedení války, proto bylo nutné získat sílu schopnou jednat ve francouzském zájmu, sílu, která by byla jaderného charakteru. De Gaulle ve svém projevu 3 listopadu 1959 prohlásil, že zisk jaderných zbraní je francouzskou prioritou a pokud ji nevyrobí, tak ji koupí, ale vlastnit ji musí (Fresques INA 1959a: nečíslováno). Samozřejmě velkou roli v tomto procesu zisku jaderných zbraní hrála jeho touha po zisku mocenského postavení Francie mezi západními spojenci. De Gaulle totiž tvrdil, že není možné zajistit diplomatickou rovnost bez té strategické, jelikož zde dle jeho názoru existovala spojitost mezi globální a nukleární odpovědností (Garret 2011: 235).

De Gaulle se získáním jaderných zbraní doufal v budoucí roli Francie mezi světovými mocnostmi. S přístupem Čínské lidové republiky mezi stálé členy Rady bezpečnosti by se Rada bezpečnosti stala nukleární velmocí, která by dohlížela na světový pořádek (Fontaine 1966: 68), do níž by Francie patřila. S jadernou zbraní v držení dotyčný stát získává významnější postavení nežli ostatní státy. Tento stát následně může působit silnou hard power na ostatní státy v mezinárodním systému v případě potencionálního konfliktu, může působit jako policejní hlídka na světové úrovni. Ovšem odpovědnost je vysoká, v případě použití těchto zbraní by mohlo dojít ke zničení světa, tudíž není možné brát na lehkou váhu jakékoliv její použití. Rada bezpečnosti může být považována za světovou vládní elitu, z čehož plyne, že vlastnictví jaderných zbraní stálých členů by mohlo navýšit její autoritu.

4.3 Severoatlantická aliance v období Charlese de Gaulla

Na podzim roku 1958, tedy ještě jako stávající francouzský premiér, odeslal Charles de Gaulle americkému prezidentovi Dwightovi Eisenhowerovi⁸ a britskému premiérovi Haroldu Mcmillanovi⁹ memorandum s návrhem tripartitního vedení Severoatlantické aliance s rozšířenou působností mimo oblast členských států. Jednalo se o návrh rozšíření působnosti na globální úrovni (Brown 2013: 289). Následně s odesláním memoranda de Gaulle upozorňoval na stažení Francie z aliance, pokud by jeho žádost nebyla uplatněna (Fontaine 1966: 67). De Gaulle v tomto memorandu hodnotil soudobou podobu aliance za nedostatečnou k ochraně svobodného světa, ale ani pro vlastní francouzskou bezpečnost. Poukázal zejména právě na žádost o rozšíření geografické účinnosti aliance, zpochybnil principy aliance a amerického jaderného monopolu a žádal významnější postavení Francie v alianci, které chtěl zrovnoprávnit s postavením Spojených států amerických a Velké Británie (Garret 2011: 234). Důvodů, které ho vedly k této

---

⁸ Americký prezident v letech 1953–1961.

⁹ Britský premiér v letech 1957–1963.

žádosti bylo více. Jedním z těchto důvodů byly krize na Blízkém a Dálném východě, při nichž de Gaulle kritizoval severoatlantickou diplomatickou iniciativu. Dalším důvodem byla snaha o nezávislost Francie (Ellison 2006: 857). Charles de Gaulle se snažil obnovit francouzskou nezávislost a vojenské záležitosti se ukázaly být klíčovými k dosažení tohoto cíle (Brown 2013: 289). De Gaulle chtěl docílit obraně národního charakteru, obraně, jenž by spadala pouze pod francouzskou odpovědnost (Fresques INA 1959a: nečíslováno). De Gaulle očekával negativní reakci v návaznosti na memorandum, která by mu umožnila pomalé stahování Francie z vojenské integrace Severoatlantické aliance a on by tak docílil svého cíle (Ellison 2006: 857), aniž by neměl sebemenší pádný důvod k předložení. De Gaullovo memorandum nebylo nakonec nikdy projednáváno, a tak mohl započít postupný odsun francouzských jednotek z aliance. V následujícím roce 1959 začalo stahování středomořské námořní flotily z aliančních jednotek (Fontaine 1966: 67).

Středomořská námořní flotila přešla zpět pod francouzskou správu s de Gaullovým odůvodněním rozsahu zásahu Severoatlantické aliance nezahrnující jižní oblasti Středozemního moře a další oblasti francouzského vlivu. V případě nutného francouzského zásahu, či nutné obrany těchto oblastí by Francie bez své flotily nemohla zasáhnout. De Gaulle toto své rozhodnutí argumentoval neintegrací velké části amerického a britského námořnictva pod správu aliance, kdy tyto dva nejsilnější státy Severoatlantické aliance vzhledem ke svým zámořským oblastem nikdy velkou část námořnictva pod správu aliance neintegrovaly. Charles de Gaulle v tomto svém rozhodnutí neviděl sebemenší oslabení aliance a přislíbil účast francouzské středomořské flotily v případě společného aliančního zásahu v oblasti Středozemního moře (Fresques INA 1959b: nečíslováno). Nicméně toto rozhodnutí se vztahovalo k de Gaullovému konceptu národní obrany, která měla spadat pod francouzskou odpovědnost, jenž měla mít národní charakter (Fresques INA 1959a: nečíslováno).

De Gaulle veřejně kritizoval integrace v rámci aliance, která dle jeho slov zabránila rozvoji armády na celonárodní úrovni. Dále se ohrazoval proti přítomnosti cizích vojsk na území suverénního státu, který tak ztrácel svoji suverenitu a nezávislost. Neustálá kritika byla podpořena po stažení středomořské flotily také atlantickou flotilou o tři roky později, tedy již v době držení jaderných zbraní. Posledním impulsem k odsunu francouzských jednotek z integrovaných složek aliance byla nezdařilá německo-francouzská spolupráce, jež měla dle de Gaulla utvořit stabilní a mocnou Evropu. A tak ještě v roce 1964 rozhodl o ukončení velitelství aliance nad francouzskými námořními loděmi (Garret 2011: 235). V březnu 1966 de Gaulle odeslal ručně psaný dopis americkému prezidentovi Johnsonovi se zprávou, která nesla poselství o uplatnění svého práva plné suverenity nad francouzským územím, což znamenalo nutný přesun aliančních jednotek mimo francouzské území a s tím i přesun celé instituce mimo toto území. Dále v tomto dopise de Gaulle americkému prezidentovi oznámil, že se již francouzské jednotky nebudou účastnit pod společným vedením, ale Francie zůstane členem pro případ nutné vojenské spolupráce v případě konfliktu (Brown 2013: 290). Spolupráce dále pokračovala na bázi povolení přeletů nad francouzským územím s tím, že na oplátku Francie požadovala přístup k informacím systému NADGE¹⁰ (Penez 1997: 155). Tímto rozhodnutím se de Gaullovi podařilo vymanit z podřízenosti, naplnit jeho koncept nezávislosti na externí síle (Drake 2008: 195), navrátit národní obranu pod francouzskou iniciativu.

Severoatlantická aliance vznikla v takových podmínkách, které na počátku 60. let 20. století již nebyly platné, jelikož se několik prvků za tuto dobu změnilo. Koncem 40. let 20. století pouze Spojené státy americké a do jisté míry i Velká Británie vlastnily jaderné zbraně z čehož plynulo, aby Francie svoji bezpečnost vložila právě do rukou Spojených států amerických, jelikož americké bomby stačily k zabránění jakékoliv agrese vůči Evropě. Západní evropské státy na

---

¹⁰ Systém protivzdušné a protiraketové obrany států Severoatlantické aliance.

oplátku svěřily Spojeným státům americkým vedení svých vojenských sil a následně své obranné politiky a strategie, což Spojeným státům umožňovalo umístit v Evropě jaderné zbraně. K tomuto faktu de Gaulle ironicky poznamenal, že se jedná o princip integrace (Fresques INA 1962: nečíslováno) a označil jej za ustálení amerického protektorátu v Evropě pod záštitou Severoatlantické aliance. Ovšem podmínky se změnila a západní Evropa se již necítila ohrožena. Francie se naopak cítila více ohrožena americkými činy v Korei, Kubě či ve Vietnamu vzhledem k principu Severoatlantické aliance. Tyto události totiž mohly uvrhnout Evropu spolu se Spojenými státy americkými do těchto bojů, aniž by to chtěla. Což by se podle de Gaulla nakonec přihodilo, kdyby francouzské letectvo, francouzské území či komunikační systémy byly i nadále pod správou aliance, tedy Spojených států amerických (Fresques 1966: nečíslováno). De Gaulle i po odchodu francouzských jednotek z integrovaných složek Severoatlantické aliance chtěl zachovat alianční vztahy se Spojenými státy americkými. Ovšem chtěl pozměnit transatlantické vztahy, jelikož uvažoval o založení západoevropské organizace, která by se stala jednou ze světových velmocí a dokázala by se stát arbitrem mezi západním a východním blokem (Garret 2011: 236).

Francouzi tento svůj odchod ze Severoatlantické aliance využili k dodání sebevědomí státům okupovaných Sovětským svazem, aby získaly zpět svou nezávislost a národní identitu. V návaznosti francouzský premiér Couve de Murville¹¹ absolvoval cesty do Prahy, Varšavy, Budapešti, Bukurešti a Sofie se slovy o tom, že francouzský odchod z aliance povede ke kooperaci mezi západní a východní Evropou (Garret 2011: 239–240).

4. 4 Evropské záležitosti

---

¹¹Francouzský premiér v letech 1968–1969.

Dalším důvodem odchodu francouzských jednotek z integrovaných složek Severoatlantické aliance byl popud k vytvoření západoevropské organizace spolupracující zejména na ose Francie – Německá spolková republika, která by byla schopna se vyrovnat stávajícím velmocím a de Gaullova snaha překonat rozdělení evropského kontinentu na takzvaný západní a východní blok (Garret 2011: 232). De Gaulle vzhledem k novému bilaterálnímu spojení s Německou spolkovou republikou z ledna 1963 a podpisu Elysejské smlouvy s Konradem Adenauem zaujal střídmejší postoj k Severoatlantické alianci, jelikož doufal v vytvoření stabilní a mocné Evropy v režii těchto dvou partnerů bez přítomnosti Spojených států amerických na kontinentě (Garret 2011: 237). Kooperace mezi Severoatlantickou aliancí a jeho vize o Evropě nešla sloučit. Jeho hlavní obavou byla vidina amerického pokusu dominovat nad evropskými spojenci. Za nezbytný první krok k nezávislosti Evropy považoval evropskou politiku založenou na partnerství mezi Francií a Německou Spolkovou republikou (Badalassi 2013: 64), jež by se stala arbitrem mezi Východem a Západem. Z tohoto důvodu bylo třeba, aby se Francie stala nezávislou zemí, čehož se snažil celou dobu docílit odchodem francouzských jednotek z integrovaných složek Severoatlantické aliance, ale také získáním jaderných zbraní. K vytvoření silné západoevropské aliance potřeboval spolupracovat s Německou spolkovou republikou, jelikož věřil, že ostatní státy budou následovat společná rozhodnutí svých silných partnerů. Začátkem roku 1963 tyto dva státy uzavřely bilaterální dohodu na bázi užší spolupráce v zahraniční politice, v obraně a ve vzdělání. De Gaulle lpěl zejména na užší spolupráci v obraně, jelikož politická spolupráce by ztratila na významu bez té vojenské. Ovšem francouzský prezident dal nedlouho po zjištění rozdílných stanovisek na vnitřní politiku evropského kontinentu německému kancléři ultimátum o příklonu buď k francouzské nebo americké politice. Požadoval od něho příklon k francouzské politice, která byla evropská, nezávislá na Spojených státech amerických, ale nebyla vůči nim nepřátelská (Garret 2011: 237). De Gaulle po 19 měsících od podpisu Elysejské smlouvy komentoval francouzsko-německou spolupráci jako smlouvu solidarity mezi Bonnem a Paříží, pokud jde o jejich obranu, o reformu Severoatlantické aliance, o postoj k satelitům východního

bloku, o otázku problematiky hranic uznání Číny. Ovšem nedošlo k dovršení společné francouzsko-německé politiky a dle de Gaulla důvodem, proč se tak nestalo, bylo Německé přesvědčení, že evropská politika nemusela být evropská a nezávislá. De Gaulle navrhoval vlastní evropskou politiku, čímž chtěl zajistit rovnováhu a mír ve světě s mocenským postavení této organizace (Fresques 1964: nečíslováno).

Důsledkem tohoto německého příklonu ke Spojeným státům americkým, které bylo rozhodnutím nové německé vlády Ludwiga Erharda¹², byla změna francouzské zahraniční politiky k Sovětskému svazu. Tato nová politika entente¹³ měla zaručit přeskupení bloků (Badalassi 2013: 61). De Gaulle vyvinul novou zahraniční politiku uplatňující od půlky roku 1965. Sbližováním se Sovětským svazem i s komunistickými státy chtěl docílit vytvoření mostu mezi Západem a Východem. Svět byl konfrontován na dva bloky. Tato konfrontace představovala největší ohrožení lidských životů, záleželo pouze na Washingtonu a Moskvě, zdali tato situace měla propuknout ve válku ohrožující životy. Dle de Gaulla bylo nutné tuto hrozbu odvrátit třemi kroky. Za prvé bylo nutné zlepšit vztahy mezi bloky, zamezit provokativním projevům; zavést hospodářské, kulturní a turistické výměny, tak aby došlo k uvolnění atmosféry. Druhým krokem bylo zajištění kontrolovaného odzbrojení. A za třetí bylo nutné navázat spolupráci mezi Východem a Západem. De Gaulle poznamenal, že Francie, která se Sovětským svazem není v žádném rozporu, chce docílit vzestupu železné opony, která odděluje Francii od států střední Evropy a Balkánského poloostrova, které jsou francouzskými přirozenými spojenci (Fresques INA 1960: nečíslováno).

Rekonstrukce Evropy byl problém evropský, tudíž problém francouzský, jak ho nazval de Gaulle. Zisk jaderných zbraní na obou stranách bloku utvořil atmosféru strachu a zabraňoval oběma stranám k dialogu, k sblížení. Francie s

---

¹² Spolkový kancléř v letech 1963–1966.

¹³ Politiky dohody.

touto konfrontací dvou zón nesouhlasila, a tak francouzský prezident začal implementovat nový vztah ke státům východní Evropy způsobem nazvaným “détente, entente, cooperation”, tedy uvolněním, dohodou, spoluprací. Ovšem prvním v pořadí se měl stát právě Sovětský svaz, se kterým bylo nutné navázat dobré vztahy. Charles de Gaulle se tak rozhodl činit, jelikož se cítil zavázán nalézt společnou řeč se Sovětským svazem, a dokud celá Evropa společně nedocílila tohoto názoru, byl přesvědčen o tom, že francouzská angažovanost je nezbytná k zavedení tohoto dialogu (de Gaulle: 589–590). Svoji roli v tomto procesu ovšem hrála Německá Spolková republika, která upřednostnila spolupráci se Spojenými státy americkými, od jejichž vlivu se de Gaulle celý svůj prezidentský mandát snažil oddělit. Roli vyvažovatele dvou bloků v Evropě de Gaulle Francii určil již v počátku svého mandátu, sice původním cílem byla snaha vytvořit společně s Německou spolkovou republikou silnou a nezávislou západoevropskou organizaci, kdy by francouzsko-německá spolupráce znamenala vytvoření vyvažující moci mezi Západem a Východem. Ovšem německé rozhodnutí ho přivedlo na nový směr, tedy na příklon k Sovětskému svazu (Garret 2011: 237–239).

Charles de Gaulle během let změnil názor na Sovětský svaz. V letech mezi 1958–1962 se de Gaulle musel potýkat s vnitropolitickými záležitostmi. Musel se vyrovnat s ekonomickou obnovou Francie. Ve světě se také událo mnoho důležitých událostí, které zamezily dialogu mezi Západem a Východem. I přesto všechno se de Gaulle nevzdával vidiny rozkvětu evropského kontinentu. V prvních letech svého prezidentského mandátu vzhledem k alžírské válce, při které Sovětský svaz podporoval Front de Libération Nationale¹⁴, nebo vzhledem k Berlínské krizi či sovětskému podpisu smlouvy o zákazu testování jaderných zbraní byl i vzájemný vztah Francie a Sovětského svazu na bodě ledu. Zvrat v tomto dění nastal až s Chruščovovou¹⁵ pozvánkou k vzájemnému setkání s de

---

¹⁴ Alžírská politická strana usilující o nezávislost Alžírsko nad Francií.

¹⁵ Sovětský představitel v letech 1953–1964.

Gaullem v Moskvě. Sovětský svaz měl totiž zájem o obnovení ekonomické spolupráce se západní Evropou. Konkrétní zvrat v obchodním vztahu mezi těmito dvěma státy nastal po setkání ministra financí Giscarda d'Estaingea v Kyjevě v roce 1964 (Badalassi 2013: 59). Těmi důvody, které francouzského prezidenta přesvědčily k navázání kontaktů, byly jeho propočty ohledně rozpadu komunistického tábora podpořeny zhoršujícími se vztahy mezi Sovětským svazem a Čínskou lidovou republikou v čele s Mao Ce Tungem¹⁶. De Gaulle byl přesvědčen o tom, že by Sovětský svaz nezahájil boj na dvou frontách najednou. De Gaulle se také domníval, že komunistický svět nemohl uniknout zásadním změnám, jelikož Sovětský svaz pochopil, jaké nebezpečí vytvářejí jaderné zbraně a jak je nutné udržet mír. S karibskou krizí se také ukázalo, že již Sovětský svaz není takovou hrozbou, jinak by dle Charlese de Gaulla Chruščov neustoupil. De Gaulle dále věřil v evoluci režimů států východní Evropy směrem k míru a liberalizaci. Mimo jiné se zhoršila sovětská ekonomika vzhledem k vysokým nákladům na závody ve zbrojení a zisk jaderných zbraní Čínskou lidovou republikou znamenal nové světové vyvažování. Toto všechno byly důvody, ze kterých de Gaulle usoudil příležitost sblížení se Sovětským svazem, zejména poté co se shodovaly jejich názory v otázce americké role ve Vietnamu (Badalassi 2013: 60, Garret 2011: 238). V červnu roku 1966 de Gaulle podnikl cestu do Moskvy, avšak do té doby bylo třeba ukončit proces odchodu z integrovaných složek Severoatlantické aliance, aby se nestalo, že by Francie byla osočena z podlehnutí sovětskému rozkazu. De Gaullovým posledním cílem v procesu sjednocení Evropy, v jeho panevropské strategii bylo vytvoření bezpečnostního systému s tím, že by americká vojska opustila evropský kontinent. Sovětský svaz by opustil východní Německo a došlo by tak ke sjednocení Německa. Socialistické satelitní státy by získaly zpět svoji nezávislost a Francie spolu se Sovětským svazem by se staly hlavními aktéry v systému, jakožto jaderné mocnosti a bezpečnost by byla zaručena souborem kontrol. A Spojené státy americké by hrály svoji tradiční roli rozhodčího. Ovšem celá tato idea ztroskotala na nepřipravenosti

---

¹⁶ Hlavní představitel Čínské lidové republiky v letech 1949–1976.

Sovětského svazu vzdát se svého vlivu ve východní Evropě a po invazi Varšavské smlouvy do Československa tato idea naděje na změnu uskupení v rozdělené Evropě nadobro pominula (Garret 2011: 240–241).

Ovšem ještě dříve, než Charles de Gaulle dospěl k otázce spolupráce se Sovětským svazem v roce 1966, se zaměřil na Evropské hospodářské společenství. Evropa je oblast, kde se Francie mohla považovat za první z prvních, za velmoc. Evropa také před de Gaullem pro Francii znamenala základ její globální politiky, francouzská vláda formovala evropskou ekonomickou integraci jako nástroj svého vlastního národního oživení (Ellison 2006: 855–856). De Gaulle chtěl sice získat plnou nezávislost pro Francie, ale tuto organizaci Evropského hospodářského společenství z iniciativy svých francouzských předchůdců vítal, jelikož jak je již zmiňováno, jeho cílem bylo vytvořit silnou a svobodnou Evropu, která by stála mezi západním a východním blokem. Pro de Gaulla ovšem bylo nemožné akceptovat transformaci Evropského hospodářského společenství na úroveň nadnárodní, ke které mělo dojít, a která by oslabil francouzské postavení. A tak se v roce 1965 de Gaulle uchýlil k tvrdšímu prosazení svého názoru v rámci takzvané politiky prázdných křesel, která byla ukončena Lucemburským kompromisem v ledna 1966.

4.5 Pozice Francie k britské žádosti o členství v Evropském hospodářském společenství

V rámci evropské integrace je důležitým momentem postoj Charlese de Gaulla k britským žádostem o vstup do Evropského hospodářského společenství, jenž nejednou vetoval. Tyto okamžiky nelze opomenout v rozsahu vztahu mezi Velkou Británií a Francií, ale zejména v rozšiřování Společenství.

Dalším de Gaullovým nesouhlasem v rámci Společenství byla britská žádost o členství v roce 1963, kterou neprodleně vetoval. De Gaulle dle Fontaina

považoval britský vstup do hospodářství za trojského koně amerického vlivu (Fontaine 1966: 74). Vzhledem k podpisu smlouvy z Nassau mezi Spojenými státy americkými a Velkou Británií předpokládal sblížení těchto dvou států a ohrožení vlastního postavení v alianci (Fontaine 1966: 74). A navíc nikdy Velké Británii neodpustil spojenectví s Johnem Fitzgeraldem Kennedym¹⁷ k výzkumu jaderných zbraní, jelikož doufal ve francouzskou a britskou spolupráci k ochraně evropského kontinentu. Francouzský dominující vliv ve Společenství jí dal ekonomickou jistotu, dohled nad Německou Spolkovou republikou a také potenciál vytvořit mocnou základnu proti Spojeným státům americkým, který s přijetím Velké Británie nehodlal vystavit riziku (Ellison 2006: 854).

De Gaullovi argumenty k otázce vetování první britské žádosti byly představeny na tiskové konferenci čtrnáctého ledna 1963. Francouzský prezident zdůraznil podpis Římské smlouvy šesti kontinentálními státy, které byly dle jeho názoru v ekonomickém slova smyslu státy stejného smýšlení. Důvody, které ho vedly k vetování britského přístupu byly založeny na otázkách společných rysů kontinentální šestky a rozdílné charakteristiky Velké Británie. V produkci, jak industriální, tak zemědělské; v otázce jejich zvyků a obchodních partnerů; či v otázce životních podmínek a pracovních podmínek mezi těmito šesti státy existovala značná podobnost. Vzhledem ke společným hranicím těchto států docházelo ke komunikaci na bázi prodeje, nákupu, konzumace a podobně. Hospodářský rozvoj, sociální pokrok a technické kapacity byly úměrné ve všech členských státech, a také mezi nimi neexistoval politický rozpor či rivalita. Těchto šest pevninských, sousedních států mezi sebou navíc sdílelo i otázku bezpečnosti. Toto byly pro de Gaulla faktory, které umožnily vytvoření ekonomické komunity mezi těmito státy i přes zdlouhavý proces integrace, který se neobešel bez dlouhých diskuzí. Kdežto Velká Británie se oproti kontinentální šestce lišila v několika směrech. Byla a je to ostrovní a námořní stát. Vzhledem ke Commonwealthu byla propojena s vlastními vzdálenými trhy. Zaměřovala se na

---

¹⁷ Americký prezident v letech 1961–1963.

průmyslovou a obchodní činnost, ale pouze velmi málo se věnovala zemědělství, které ovšem bylo pro Francii nezbytným integračním prvkem na společném trhu. Povaha a struktura Velké Británie se hluboce lišila od pevninských států. Z těchto předložených důvodů byla Velká Británie pro Charlese de Gaulla neslučitelná se systémem, který byl přirozeně vytvořen šesti kontinentálními státy. Evropské hospodářské společenství slučovalo zemědělské produkty, pečlivě upravovalo jejich ceny a distribuovalo lokální potraviny mezi členskými státy. Z tohoto důvodu se de Gaulle domníval, že je v tomto systému neslučitelné, aby Velká Británie dovážela na trh zámořské potraviny (Fresques INA 1963: nečíslováno).

Charles de Gaulle ve svém projevu oznámil, že v případě, pokud by byla Velká Británie ochotna se podřídit všem podmínkám jednotného trhu a byla by se vzdala svých priorit vůči Commonwealthu. V případě, ve kterém by Velká Británie dala Evropskému hospodářskému společenství přednost před jinými, chtěla se bez nějakých omezení začlenit, tak v takové chvíli by ji Francie v cestě nestála. Ale v soudobé situaci vzhledem k britským závazkům a obchodní spolupráci s Amerikami a dominií by bylo možné vytvořit nový jednotný trh, který by se ovšem nepodobal systému, který vytvořilo šest kontinentálních států. Došlo by k vzniku obřího Atlantického společenství, které by ovšem bylo pod americkou sférou vlivu, a takovýto model byl pro Francii nepřijatelný (Fresques INA 1963: nečíslováno).

4.6 Souhrn zahraniční politiky Charlese de Gaulla

Demonstrace zahraniční politiky Charlese de Gaulla v těchto historických případech značí jeho nacionalismus a snahu o nezávislost Francie. Dosažením zisku jaderných zbraní docílil nezávislosti Francie. Vyrovnal se jaderným mocnostem, i když počet francouzských jaderných zbraní byl značně nižší. S takovouto zbraní v držení již nemusel spoléhat na Spojené státy americké a jejich ochranu. Proto, aby francouzská nezávislost byla kompletní rozhodl o stažení

francouzských jednotek z integrovaných složek Severoatlantické aliance, jelikož postavení Francie v alianci nebylo rovnoprávné k postavení Spojených států amerických. Zisk jaderných zbraní byl první krok v jeho zahraniční politice. Charles de Gaulle chtěl ukončit poválečné rozdělení dvou sfér vlivu a chtěl docílit sjednocení evropského kontinentu. K tomuto cíli mu měla napomoci jeho vize západoevropské organizace, která by se spoluprací Francií a Německé spolkové republiky stala arbitrem mezi Východem a Západem. Naneštěstí německý kancléř nezastával stejnou vizi evropské politiky tvořené Evropany, ale upřednostnil spolupráci se Spojenými státy americkými. Tento fakt přiměl de Gaulla se zaměřit na Sovětský svaz. K ukončení poválečného rozdělení sfér vlivu chtěl docílit i bez německé spolupráce. Naskytl se mu možnost obnovení vzájemných vztahů se Sovětským svazem a vzhledem k okolnostem věřil v měnící se podmínky v sovětské sféře vlivu.

V evropských otázkách de Gaulle zastával silné stanovisko proti Velké Británii jakožto americkému partnerovy, který by ohrožoval francouzské mocenské postavení uvnitř Evropského hospodářského společenství. Evropa byla centrem francouzské moci, nebylo tedy v zájmu Francie, aby se Velká Británie stala členem a ohrozila tak toto postavení. Ovšem zmiňovaná snaha o francouzskou nezávislost byla ohrožena i v rámci Společenství, kdy mělo dojít ke změně hlasovací procedury, kterou však vzhledem k politice takzvaných prázdných křesel de Gaulle přerušil.

5. PREZIDENTSKÁ OBDOBÍ OD GEORGESE POMPIDOUA PO FRANÇOISE HOLLANDA¹⁸

V červnu roku 1969 se druhým prezidentem Páté republiky stal Georges Pompidou, který se za svůj krátký mandát zahraniční politice věnoval mnohem

---

¹⁸ Příloha č. 1.

méně nežli jeho předchůdce Charles de Gaulle. Ovšem některé zahraničně-politické otázky se po de Gaullově odchodu ustálily a některé se přestaly řešit. Prezident Pompidou pokračoval v nacionální politice Charlese de Gaulla, pokračoval v politice izolace, která se nejvíce projevila na vztahu se Severoatlantickou aliancí (Pickles 1975: 220–225). Na otázku, jaký názor má na de Gaullovu politiku “evropská Evropa”, odpověděl, že principem musí být přijímání vlastních rozhodnutí, tudíž, pokud jsou rozhodnutí přijímána pod vlivem země mimo evropský kontinent, nelze tyto rozhodnutí považovat za evropská. Zdůraznil proto, že je třeba, aby členské státy jednaly nezávisle na vnějších vlivech a kooperovaly spolu v rámci Společenství (CVCE 1971: 2–6).

Prezident Georges Pompidou zaujal protichůdný postoj vůči Velké Británii a jejím žádostem o vstup do Evropského hospodářského společenství nežli jeho předchůdce Charles de Gaulle. Pompidou dal podnět k summitu Evropského hospodářského společenství v Haagu v prosinci 1969, na kterém navrhoval prodiskutování budoucnosti Společenství. Navrhl zejména jednání ohledně podmínek rozšíření Společenství o další státy, počínaje Velkou Británií. Zdůraznil blížící se konec přechodného období Společenství, dokončení celní unie a francouzský postoj k pokračování rozvoje Společenství. Na závěr summitu požádal o řešení přístupových žádostí v pozitivním duchu. Pompidou svolal tento summit z přesvědčení ze sjednocení Evropy, čímž by se dokázala prosadit v jakýkoliv odvětvích mezinárodní politiky (CVCE 1969: 2–3).

Pompidou loboval za přijetí Velké Británie do Evropského hospodářského společenství. Vzhledem k Ústavě Páté republiky bylo třeba potvrdit přístup nových členů do Evropského hospodářského společenství referendem. Naposledy dva dny před plánovaným francouzským referendem o rozšíření Společenství o čtyři¹⁹ nové státy prezident Pompidou předstoupil před francouzské občany v televizním projevu, v němž poznamenal, že stát jako Francie v době velkých

---

¹⁹ Jednalo se o Velkou Británii, Irsko, Dánsko a Norsko.

mocností se musí sjednotit se svými sousedy, a proto bylo nutné podpořit britský vstup do Společenství (Fresques INA 1972: nečíslováno). V období ratifikací bylo, jak v britském Parlamentu schváleno, tak ve francouzském referendu a dalších státech rozhodnuto o přijetí Velké Británie, Irska a Dánska do Společenství, kteří se k 1. lednu 1973 stali oficiálně novými členy. Důvody, které Georgese Pompidoua vedly k těmto činům byly obavy rychle se rozvíjející Německé spolkové republiky, která mohla ohrožovat francouzskou naději o její dominantní roli ve Společenství (Pickles 1975: 222). A obavy o nekonkurenceschopnosti malé a rozdělené Evropy, jelikož v soudobém mezinárodním prostředí existovaly svazy, unie, státy založené na rozloze, na počtu obyvatel a na ekonomické cíle. Příklady bylo hned několik. Spojené státy americké, Sovětský svaz, Čína, následně stávající se Japonsko, Indická unie a Brazílie. Kdežto Evropa byla oproti nim kontinentem s nízkým počtem obyvatelstva, kontinent malé rozlohy. Ale ekonomicky silným kontinentem by se mohla stát v případě vzájemné kooperace evropských států. Hospodářsky silnější byly pouze Spojené státy americké. Tyto státy, unie, svazy se nezabývaly tím, jak byly staré či jaký byl jejich původ, a dokázaly se tak sjednotit. Stalo se tak ve Spojených státech amerických i přes původní rozmanitost obyvatelstva. Sovětský svaz se tak dokázal rozprostřít na rozsáhlém území Eurasie. Podle Pompidoua Evropě v jejím rozvoji bránila historie, jelikož každý stát měl vlastní jazyk, vlastní národní hrdost, a hlavně vzpomínky na vzájemné konfrontace. Pompidou se obával, že v případě nesjednocení evropského kontinentu bude roztržštěná Evropa zastíněna těmito státy. Navíc Pompidou viděl ve Velké Británii, jako bývalé koloniální mocnosti, potenciál ke spolupráci vytvoření jakési asociace s africkými státy s ohledem na nezávislost všech, a možnost zvýšení evropského vlivu vzhledem k britské zkušenosti s mezinárodními aktivitami. Britskou síť kontaktů by Společenství mohla přinést mnoho pozitivního (Institut Georges Pompidou 2016: 2–7). Navíc se v tomto mezinárodním prostředí supervelmocí obával o zachování francouzské politické a hospodářské existence, kterou mohl zajistit právě sjednocením se svými sousedními státy (Fresques INA 1972: nečíslováno).

Prezident Georges Pompidou pokračoval v navázaných vztazích se Sovětským svazem od dob jeho předchůdce Charlese de Gaulle. Spolupráci okomentoval jako výbornou v oblasti technické, vědecké, ekonomické, ale i politické, což neustále dokazovala setkání na zejména ministerských úrovních. Pompidou se vyhýbal setkáním na nejvyšší úrovni, aby jím nebyl přiřazen přehnaný význam (Badalassi 2013: 68). Jelikož Sovětský svaz byl rozlohou alespoň čtyřicetkrát větší nežli Francie, do počtu obyvatel pětkrát větší, vzdálenost od francouzských hranic nebyla daleká, nebylo tedy možné se vzájemně ignorovat. Pompidou poznamenal, že kvůli vzájemné nekomunikaci států se svět nachází v takzvaném období studené války, která ovšem nebude trvat věčně, nesmí trvat věčně a z tohoto důvodu bylo velmi důležité navázat vztahy se Sovětským svazem (Fresques INA 1973: nečíslováno). A i když se za éry de Gaulle nepodařilo napomoci k osvobození států spadající pod sféru sovětského vlivu a vytvoření Evropy od Atlantiku po Ural, Pompidou pokračoval ve snaze napomoci těmto státům takzvanou politikou šíření “vlivu svobody”, kdy se Francie zaměřovala na šíření kulturních výměn a literatury do států spadajících pod tuto sféru vlivu (Badalassi 2013: 67).

Zahraniční politika Georgese Pompidoua se v jistých směrech nelišila od jeho předchůdce Charlese de Gaulle. Enormním rozdílem byla jeho pozice k evropské integraci, zde se jejich pozice lišily. Georges Pompidou usiloval o rozšíření Evropského hospodářského společenství vzhledem k vzrůstajícím světovým velmocím, kterým by se izolovaná Francie nemohla vyrovnat, proto bylo třeba sjednotit evropské sousedy včele s Velkou Británií, aby evropské státy byly konkurenceschopné. Měnící se mezinárodní prostředí ovlivnilo i postoj Pompidoua k Velké Británii. De Gaulle v ní viděl rivala v dominantním postavení ve Společenství, kdežto pro Pompidoua se Velká Británie měla stát partnerem ve vyvažování moci proti vzrůstající síle Německé spolkové republiky.

5.1 Valéry Giscard d'Estaing

Třetím prezidentem Páté republiky se v dubnu 1974 stal Valéry Giscard d'Estaing, který svůj pohled na zahraniční politiku popsal jako novou globální éru. Francouzská zahraniční politika dle jeho mínění se měla stát světovou politikou usmiřování. Sice v minulých desetiletích byla francouzská zahraniční politika nastavena na rozšiřování svého území, což byl dle Giscarda d'Estainga přirozený akt, ale této politice nastal již dávno konec. V tomto období bylo třeba, aby se Francie stala nositelem usmiřování, jelikož měla navázané vztahy jak se Sovětským svazem, tak se Spojenými státy, ale i s arabskými státy (INA 1974: nečíslováno). K úspěšnému docílení usmíření bylo dle Giscarda d'Estainga ovšem nutno považovat koncept politiky détente za globální, tudíž se klidné vztahy měly udržovat i mimo evropský kontinent, proto jakýkoliv zásah na jiném kontinentě, například sovětský zásah v Etiopii, byl nepřijatelný (Discours Vie Politique 1978: nečíslováno). Domníval se, že francouzským docílením nezávislé politiky mohla Francie hrát takto důležitou roli v mezinárodních vztazích.

Ke vztahu se Spojenými státy americkými Giscard d'Estaing docílil od dob de Gaulla zlepšení (Discours Vie Politique 1978: nečíslováno). Při jedné z návštěv Washingtonu kupříkladu potvrdil francouzskou pozici po americkém boku v boji za svobodu a demokracii (INA 1976: nečíslováno). Tento stav kooperace ovšem vysvětloval jako návrat k normálnímu stavu, jelikož na počátku Páté republiky byly vztahy mezi Francií a Spojenými státy americkými na velmi dobré úrovni (Discours Vie Politique 1978: nečíslováno).

Prezident Valéry Giscard d'Estaing byl stoupcem prohloubení evropské integrace a byl otevřen dalším přístupovým jednání Společenství. Do svého mandátu byl zvolen již po prvním úspěšném rozšíření, ale velmi se zasadil o další

přístupová jednání Řecka²⁰, ale i Španělska a Portugalska²¹. Důvodem jeho podpory vstupu těchto tří států byl motiv napomoci státům vracejícím se k demokracie právě začleněním je do Společenství (Radio France 2014: nečíslováno). Valéry Giscard d'Estaing pozval ve dnech 9–10. prosince 1974 nejvyšší představitele členských států na schůzi do Paříže (CVCE 1974b: 2), jelikož chtěl docílit rozšířené integrace evropského Společenství, a to zejména ve třech oblastech. Za prvé založením Evropské rady, tak, aby se nejvyšší představitelé členských států scházeli na pravidelných schůzkách (Radio France 2014: nečíslováno). Mezi lety 1969 až 1974 se nejvyšší představitelé členských zemí setkali pouze třikrát, kdežto s ostatními představiteli největších ekonomických či politických mocností se setkávali mnohem pravidelněji, což byl impuls, který francouzského prezidenta vedl k podnětu pravidelně se scházející evropské instituce, která by společně řešila politické otázky (CVCE 1974a: 3). Za druhé o navýšení pravomocí Evropského parlamentu a následně i přímou volbu europoslanců (Radio France 2014: nečíslováno), jelikož dle jeho mínění bylo třeba po ustálení evropských institucí docílit jejich maximálního využití k tomu, aby se Evropa opět posunula kupředu a vznikla konfederace evropských států. Konfederace z toho důvodu, aby se sjednotily národní ekonomiky a národní politiky, aby se více propojily (INA 1977: nečíslováno). A nakonec spolu s německým kancléřem Schmidtem dali podnět k tvorbě plánu měnového systému Společenství, který byl vzhledem k událostem devalvace amerického dolaru americkým prezidentem Richardem Nixonem²² v roce 1971 a ropnými šoky nutný, aby došlo ke stabilizaci měn v Evropě. Tato německo-francouzská spolupráce nastartovala éru dobrých vztahů mezi francouzskými prezidenty a německými kancléři. Následně prezident Mitterrand s kancléřem Helmutem Kohlem²³, tak i prezident Chirac a Sarkozy udržovali velmi blízké vztahy s německými kancléři.

---

²⁰ Členským státem od roku 1981.

²¹ Členskými státy od roku 1986.

²² Americký prezident v letech 1969–1974.

²³ Spolkový kancléř a kancléř sjednoceného Německa v letech 1982–1998.

Společná měna euro je jedním ze společných produktů německo-francouzské kooperace (Radio France 2014: nečíslováno). Důvodem jejího zavedení mělo být mimo jiné i stabilizování obchodních výměn v Evropě, jelikož až 50 % francouzského obchodu bylo exportováno. Zavedením měny mělo dojít k umožnění investic výrobců a prodejců, a navíc stabilní měna je základem obchodování v jakémkoliv století (Europa VGE 1979: nečíslováno).

V návaznosti na evropskou politiku rozšiřování Evropského hospodářského společenství Georgese Pompidoua prezident Valéry Giscard d'Estaing podporoval přístupová jednání dalších států, což byl zásadní rozdíl oproti politice jejich předchůdce Charlese de Gaulla. V otázce evropské došlo za Giscarda d'Estainga k hlubší integraci Společenství, jak v otázce politické, tak měnové. Bylo ujednáno pravidelné scházení se na úrovni nejvyšších představitelů, či se zavedly přímé volby do Evropského parlamentu. Giscard d'Estaing chtěl docílit evropské konfederace, k čemuž bylo nutné využít dosavadní instituce a pokročit dále ve vývoji. Stejně jako Pompidou převzal od de Gaulla nacionální politiku a pozici Francie jakožto nezávislé státu, převzal Giscard d'Estaing od Pompidoua francouzskou politiku nezávislou na vnější síle. Podařilo se mu navrátit vzájemné vztahy se Spojenými státy americkými, dle jeho slov do normálního stavu, kdy tyto dva státy spolu začaly kooperovat jakožto dva rovnocenní partneři, k čemuž napomohla de Gaullova nacionální a nezávislá politika. A při jedné z návštěv Washingtonu Giscard d'Estaing deklaroval francouzskou pozici v boji za demokracii v čele se Spojenými státy americkými.

5.2 François Mitterrand

Čtvrtým francouzským prezidentem Páté republiky se stal po vítězství ve volbách nad Valéryem Giscardem d'Estaingem v roce 1981 François Mitterrand, člen Socialistické strany. Mitterrandovým cílem bylo nalézt třetí cestu socialismu, takovou mezi sovětskou interpretací marxismu a jeho totalitních důsledků, a

stanovenými limity severní sociální demokracie, která nechávala volné tržní hospodářství v podstatě nedotčené (Moisi 1981: 347–349).

Role jeho předchůdce v evropské otázce nebyla vůbec zanedbatelná (Saunier 2011: 20). Mitterrandovi byla zanechána evropská politika v rozsáhlejší fázi integrace, nežli Valéry Giscard d'Estaing převzal po Georgesovi Pompidouovi. A i přesto se v období mandátu tohoto francouzského prezidenta vývoj Evropského hospodářského společenství dále posunul. Mitterrandova vize politiky “všechno je dobré, co nám umožní se dostat z Jalty” se nijak výrazně nelišila od de Gaullovi vize Evropy od Atlantiku po Ural. I Mitterrand chtěl docílit ukončení poválečného uspořádání (Smouts 1983: 155–160). Hlubší evropská integrace měla právě zamezit tomuto rozdělení způsobem nazvaným třetí evropská cesta, která znamenala silnou demokratickou Evropu jakožto třetí blok mezi Sovětským svazem a Spojenými státy americkými, který by napomohl k překonání bipolárního mezinárodního světa a k sjednocení evropského kontinentu (Saunier 2011: 25). Po vítězství v druhých prezidentských volbách v roce 1988 podnikl prezident Mitterrand několik cest do států spadajících pod sovětskou sféru vlivu ve východní Evropě. Činil tak z přesvědčení o přijetí demokratického vývoje sovětským představitelem Gorbačovem v těchto zemích východní Evropy, jenž nakonec vyplyne v ukončení rozdělení Evropy dle konference na Jaltě (Fresques INA nedatováno: nečíslováno).

V evropské otázce François Mitterrand spolupracoval velmi úzce s německým kancléřem Helmutem Kohlem (Le Monde 2016: nečíslováno). Během jeho druhého prezidentského období představili Mitterrand a Kohl ostatním členským státům návrh o unii, jenž měla posílit vzájemné vazby členských států. Tímto návrhem o unii požadovali posílení demokratické legitimacy; spojitost vzájemných rozhodnutí v oblasti hospodářské, měnové a politické, tak i definici společné zahraniční a bezpečnostní politiky. Unie měla získat nové pravomoci v oblasti přistěhovalectví, víz, práva na azyl i v oblasti mezinárodního zločinu. Francouzsko-německá kooperace se stala počátkem

vyjednávání Maastrichtské smlouvy²⁴ (Saunier 2011: 26–27). Francouzské referendum o přijetí Maastrichtské smlouvy Mitterrand popsal jako nejdůležitější den v historii Francie, jelikož jejím přijetím by se francouzská budoucnost upevnila, posílila by se její bezpečnost a upevnil by se mír na kontinentě (INA 1992: nečíslováno).

Francouzský prezident i německý kancléř Helmut Kohl odmítli ukončit obchodní spolupráci se Sovětským svazem pod americkou výhrůžkou uvalení sankcí, ale přijali pouze některá opatření v rámci obchodování se strategickým zbožím. Mitterrand tento akt ekonomické blokády vnímal jako akt války, který však není nikdy úspěšný. Přesto François Mitterrand zaujal velmi přísný postoj vůči Sovětskému svazu, vzhledem k sovětské invazi do Afghánistánu v roce 1979 odmítal vzájemné summity po dobu přítomnosti Sovětů v Afghánistánu. Snažil se demonstrovat jeho negativní postoj k sovětskému vlivu ve východní Evropě tím, že aniž by navštívil Moskvu, se vydal na státní návštěvu Maďarska. I přesto ovšem nedokázal oddělit politickou a ekonomickou logiku. Nadále se Sovětským svazem pokračoval ve spolupráci v oblasti vesmíru a obchodu (Smouts 1983: 161–162).

V oblasti bezpečnosti existovala obava z nadměrné sovětské výzbroje a dle Mitterranda byla jedinou cestou k míru rovnováha sil, proto podporoval vše, co vedlo k udržení rovnováhy. Podporoval posilování ozbrojených sil. K zajištění vlastní francouzské bezpečnosti byly jaderné síly modernizovány, sedmá ponorka byla v procesu výroby, nové mezikontinentální balistické hlavice byly studovány. Navíc Francie byla v roce 1982 schopna sestavit první neutronovou bombu (Smouts 1983: 158–160).

Prezidentská období Françoise Mitterranda byla podpořena francouzsko-německým spojenectvím od nástupu kancléře Helmuta Kohla v roce 1982. Jejich největším společným úspěchem byl další evropský integrační krok v podobě

---

²⁴ Smlouvy byla ratifikována v roce 1992, v platnost vešla v roce 1993.

podpisu Maastrichtské smlouvy v roce 1992 a tím vzniku Evropské unie. Francouzsko-německá vzájemná spolupráce od dob Charlese de Gaulla prošla velkým vývojem. V jistém směru se Mitterrandova vize evropské politiky podobala té de Gaullově. Oba se chtěli zapříčinit o ukončení poválečného rozdělení Evropy a oba chtěli evropský kontinent sjednotit. Nakonec se tak opravdu stalo, za prezidentského mandátu Françoise Mitterranda. Od svých předchůdců Mitterrand udržoval francouzskou politiku nezávislosti a jednal jako třetí aktér v mezinárodním bipolárním světě. Příkladem tohoto postoje je nepodřízení se americké výhrůžce o uvalení sankcí kvůli obchodování se Sovětským svazem, a přísný postoj k Sovětskému svazu kvůli intervenci do Afghánistánu.

5.3 Jacques Chirac

Pátým francouzským prezidentem Páté republiky se v roce 1995 stal Jacques Chirac, který aby zachoval diplomatický vliv Francie v unipolárním světě, zdůraznil francouzský postoj v rámci mezinárodního práva, jehož institucionálním centrem byla Organizace společenosti národů (Lombart nedatováno: 379).

Po teroristických událostech ve Spojených státech amerických Francie jakožto jeden ze stálých členů Rady bezpečnosti Organizace společenosti národů podpořila 20. prosince 2001 rezoluci číslo 1386, která schvalovala šesti měsíční nasazení bezpečnostního sboru v Afghánistánu (UN nedatováno d: nečíslováno). Francouzští vojáci byli v této misi nasazení nakonec až do roku 2014 (Le Monde 2014: nečíslováno). K narušení vzájemných vztahů se Spojenými státy americkými došlo v roce 2003, kdy prezident Jacques Chirac odmítl intervenci do Iráku. Spojené státy americké společně s Velkou Británií započaly v březnu 2003 intervenci do Iráku bez souhlasu Organizace společenosti národů. Důvodem bylo obvinění o držení zbraní hromadného ničení a napojení iráckého režimu na mezinárodní terorismus (Česká televize 2018: nečíslováno). V dnešní době víme,

že ani jedno obvinění nebylo prokázáno. Nicméně v roce 2003 francouzský prezident odmítl účast na této intervence právě z důvodu nepodložených důkazů a kritice Bushovi doktríny. V rozhovoru s *The New York Times* v září 2002 prezident Chirac představil své negativní stanovisko vůči Bushově doktríně, ke které měl výhrady a zejména nesouhlasil s preventivním zásahem. Uvedl možné scénáře jiných preventivních zásahů ze strany Číny k Taiwanu, či ze strany Ruské federace k Čečensku s pod dotazem, jak by na tento fakt měly západní státy reagovat. Nakonec dodal, že se dle jeho názoru jedná o velmi nebezpečnou doktrínu, jenž může přinést tragické následky. Jacques Chirac ovšem nevyvracel nemožnost provedení preventivního zásahu, ale pouze s mandátem Organizace společnosti národů. Na další otázku ohledně francouzského postoje k irácké intervenci odpověděl, že zatím nebyly předloženy žádné důkazy, i když se o nich neustále mluví. A znovu zmínil nutnost souhlasu Rady bezpečnosti, která sice rozhodla, že Irák nesmí vlastnit zbraně hromadného ničení, ale následně by se ale mělo postupovat odesláním inspektorů do Iráku pod odpovědností generálního tajemníka Organizace společnosti národů. Pokud by však Irák odmítl vstup těchto inspektorů na své území, poté by bylo na Radě bezpečnosti rozhodnout, jak dále postupovat (*The New York Times* 2002: nečíslováno). Organizace společnosti národů byla institucionálním centrem mezinárodního práva, na které se po dobu svého mandátu odvolával.

Jacques Chirac se v některých oblastech zahraniční politiky nechal inspirovat Charlesem de Gaullem. V roce 1995 obnovil jaderné testování, které opět demonstrovalo francouzskou suverenitu a způsobilo mezinárodní odsouzení. Tímto činem však demonstroval svoji sílu, jadernou sílu, kterou mohl v případě ohrožení použít. Testování ovšem trvalo pouze do roku 1996, kdy následně přiložil svůj podpis ke Smlouvě o nešíření jaderných zbraní a Smlouvě o všeobecném zákazu jaderných zbraní (Lombart nedatováno: 380–381). I on chtěl vytvořit z Francie silný stát a z Evropy silný kontinent, proto v rámci evropské integrace souhlasil s dalším rozšiřováním o státy střední a východní Evropy až po Turecko.

V případě Turecka se zasloužil o počátky přístupových jednání, jelikož i Turecko spadalo do jeho vize mocné Evropy. Každý evropský soused, který by se zasloužil o přínos k mocenskému postavení Evropy byl vhodným kandidátem (Dailymotion 2013: nečíslováno).

Prezident Jacques Chirac postavil svoji zahraniční politiku na mezinárodním právu, na které se odvolával. V případě americké intervence do Iráku v roce 2003 kritizoval doktrínu prezidenta Bushe, kterou označil za nebezpečnou a odmítl preventivní útok bez souhlasu Rady bezpečnosti Organizace společností národů. Naopak francouzskou sílu demonstroval znovuzahájením jaderného testování, které ovšem trvalo pouze jeden rok. Následně prezident souhlasil s podpisem smlouvy o zákazu jaderných zbraní. Stejně tak jako jeho předchůdci chtěl vytvořit silnou pozici evropského kontinentu, s čímž bylo spojeno nové rozšiřování Evropské unie, kterému byl nakloněn.

5.4 Nicolas Sarkozy

Šestým prezidentem Páté republiky se v roce 2007 stal Nicolas Sarkozy. Sarkozyho zahraniční aktivita vedla po čtyřiceti třech letech k návratu francouzských vojenských jednotek do integrovaných složek Severoatlantické aliance. Sarkozy však nebyl prvním prezidentem, který podnikl kroky k navrácení francouzských jednotek do aliance (Washington Post 2009: nečíslováno). Jeho předchůdce Jacques Chirac po mnoho letech úzké spolupráce, kdy se francouzští vojáci podíleli například na vojenských intervencích v bývalé Jugoslávii v devadesátých letech minulého století, či v Afghánistánu od roku 2001, rozhodl o připojení k Radě ministrů aliance a k Vojenskému výboru aliance (Vie Publique 2011: nečíslováno).

Nicolas Sarkozy po odmítnutí francouzské participace a odsouzení americké intervence do Iráku svým předchůdcem Jacquesem Chiracem

proklamoval francouzský postoj po boku Spojených států amerických. K upevnění tohoto postoje docílil kompletní francouzské integrace v Severoatlantické alianci (Meunier 2012: 141). V první polovině roku 2009 se Francie stala opět plnohodnotným členem Severoatlantické aliance (The Guardian 2009: nečíslováno). Francii bylo přiděleno regionální velitelství v Lisabonu, které je pověřeno silou rychlé reakce a velitelství ve Virginii, ve Spojených státech amerických (CNN 2009: nečíslováno). Prezident Sarkozy požadoval plný návrat do aliančních složek, jelikož se od dob 60. let 20. století bezpečnostní podmínky změnilly. Hlavními hrozbami se stal terorismus a kriminalita, které státní hranice nedokáží nezastavit, ale také ohrožení životního prostředí či globální ekonomika. V jednom ze svých projevů zmínil ojedinělost momentů spolupráce, které nastaly zejména během první války v zálivu a po teroristických útocích v New Yorku v září 2001, a zdůraznil tím tak rozdělení globálního světa. I přesto, že se státy nacházejí v mezinárodním systému jsou jejich schopnosti a reakce omezeny ekonomicky silnými hráči, kriminálními organizacemi a dalšími. Vzhledem k několika světovým krizím, jakožto příklad Iráku, je zjištěno, že jednostranné použití síly vede k selhání, proto Sarkozy požadoval návrat k alianci, jelikož pouze mezinárodní organizace typu Organizace společnosti národů či Severoatlantické aliance mají dle jeho mínění šanci na úspěch (Le Monde 2009: nečíslováno).

Dle Sarkozyho před světem stály tři výzvy. Prvním bylo zabránění konfrontace Islámu se Západem a snaze teroristických skupin jako Al-Káida založit kalifát. Proto dle Sarkozyho bylo třeba zavést spolupráci mezi bezpečnostními složkami, jelikož po nedávných útocích v New Yorku, v Madridu, v Londýně, v Istanbulu by příště mohlo dojít k použití jaderných bomb, či biologických a chemických prostředků. Druhou výzvou byla integrace nových silných států Číny, Indie a Brazílie v globálním světě, jakožto gigantů, kteří zatím nebyli schopni respektovat pravidla vztahující se na zájmy všech. A poslední výzva se zaměřovala na ochranu lidstva vzhledem k novým pandemiím či globálnímu oteplování. Tyto dvě poslední výzvy ovšem nelze řešit jinak nežli společně, jak zdůraznil francouzský prezident. Jedná se totiž o světový řád, který

je třeba nastavit (Le Monde 2009: nečíslováno). Z těchto důvodů chtěl Nicolas Sarkozy uvést spolupráci na multilaterální úrovni.

Sice Nicolas Sarkozy plně začlenil Francii do integrovaných složek Severoatlantické aliance, ovšem Francouzi již byli převážně zapojováni v aliančních misích a ani absence vysokých funkcí v integrovaných složkách aliance jim nezabránila, aby se francouzští vojáci účastnili misí v Kosovu a v Afghánistánu (Meunier 2012: 142). Vzhledem k rostoucím světovým hrozbám terorismu, neakceptování globálních pravidel novými ekonomickými mocnostmi či novým pandemiím a globálnímu oteplování prezident Sarkozy upřednostňoval multilaterální úroveň spolupráce, jelikož státní hranice nedokáží zabránit takovýmto útokům či nemocím.

5.5 François Hollande

Sedmým prezidentem Páté republiky se v roce 2012 stal François Hollande. Francii během jeho pětiletého mandátu zasáhla vlna teroristických útoků, které ovlivnily vnitropolitické dění, ale i zahraniční politiku. Vojenské intervence francouzských složek se znásobily. Po intervenci do Mali v roce 2013, následně po operacích v Sahelu, kde působili francouzské jednotky mimo Mali také v Mauritanii, Burkině Faso, Chadu a v Nigeru, se Francie postavila po bok Spojeným státům americkým, které vedou koalici proti takzvanému Islámskému státu (CSIS 2015: nečíslováno). Ve svém projevu v srpnu 2015 prezident Hollande zdůraznil nutnost společného boje proti terorismu. Nutnost spolupráce, jak na Blízkém východě, tak v Africe a vyznal k nutnosti rychlé reakce (La France en Grèce 2015: nečíslováno).

Německo-francouzský kooperační vztah lze nazvat kolébkou evropské integrace. V rámci Evropské unie například vzhledem k imigrační krizi prezident Hollande ve spolupráci s německou kancléřkou Angelou Merkel podpořil návrh

Evropské komise k rozdělení uprchlíků dle představených kvót (CSIS 2015: nečíslováno). Kromě vzájemného souhlasu v této otázce, spolupráce mezi Německem a Francií fungovala i ve snaze dospět k dialogu mezi ukrajinským a ruským prezidentem (France in the United Kingdom 2016: nečíslováno).

Ke vztahu k Ruské federaci se Hollande vyjádřil snahou zlepšit dosavadní bilaterální vztahy vzhledem k historickým vzájemným vztahům. Ovšem zdůraznil, že Ruská federace musí podniknout kroky vpřed, jelikož ruská anexe Krymu, či její role v Sýrii velmi negativně ovlivňují jejich vztahy (France in the United Kingdom 2016: nečíslováno). V otázce občanské války v Sýrii se prezident Hollande snažil prosazovat nutnost ukončení Asadova režimu, kdy se ovšem jeho názory s ruským prezidentem Putinem značně rozcházely (INA 2012: nečíslováno).

Zahraničně-politický postoj prezidenta Hollanda se v mnohém shodoval s americkým postoj, kdežto ten ruský byl protichůdný v několika směrech. Značný rozdíl zastával prezident Hollande v případě občanské války v Sýrii, při kterém prezident Putin podporuje režim prezidenta Asada. V otázce anexe Krymu se jejich stanovisko také vzdalovalo. Veškeré tyto rozpory názorů ovšem více přibližovaly názory s administrativou Spojených států amerických. A vzhledem k opětovně navázaným přátelským vztahům bývalým prezidentem Sarkozym François Hollande deklaroval boj proti terorismu v čele se Spojenými státy americkými.

6. EMMANUEL MACRON

Novým francouzským prezidentem se v květnu 2017 stal Emmanuel Macron. Funkční období prezidenta Emmanuela Macrona započalo teprve nedávno. Z tohoto důvodu se následující kapitola zaměřuje na jeho volební program, který byl pro-evropsky zaměřen, jelikož dle jeho mínění je Evropa

klíčem k zisku dodatečné ochrany Francie a Evropská unie pojistkou udržení míru na kontinentě.

Jedním z bodů kampaně zaměřující se na Evropskou unii, kterým se již prezident Macron začal zabývat, je vznik postu ministra hospodářství a financí v rámci eurozóny, jenž by zodpovídal za rozpočet pod kontrolou Evropského parlamentu (En Marche nedatováno: nečíslováno). Ideu vytvoření postu evropského ministra financí podporuje i současný prezident Evropské komise, Jean Claude Juncker, který vyzval k vytvoření této funkce, jakožto evropského komisaře financí a zároveň předsedy eurozóny, který by seskupoval všechny ministry financí členských států eurozóny (Europe 1 2017: nečíslováno). Kdežto naopak současný předseda Eurozóny se domnívá, že jeho instituce by měla zůstat nezávislá na Evropské komisi, a tudíž je proti tomuto návrhu (Ouest France 2017: nečíslováno).

Cílem Emmanuela Macrona je obnova evropské jednoty, která je zbavena dlouhodobé vize, oslabena globalizací či vystoupením Velké Británie z unie. Do roku 2024 chce docílit větší integrace a suverenity Evropské unie. Nastal čas obnovy Evropské unie na novém základě. K tomu je dle Macrona potřeba podpořit pět hlavních domén. Digitální, klimatickou, bezpečnostní a obrannou, problematiku migrace, a hospodářskou a obchodní doménu. Požaduje členské státy ochotné k větší integraci, aby tak učinili. Jeho cílem není nutný souhlas všech členských států nad jedním tématem, docílit chce mnoho formátové unie, kdy se jednotlivé státy připojí k integraci v té doméně, kterou vítají a v jiné, ve které jsou proti umožní výraznější integraci těch, kteří o ni usilují. Jakožto příklad k tomuto návrhu uvedl Polsko. Polsko se totiž postavilo proti unijní pracovní směrnici, ale požaduje hlubší spolupráci v oblasti obrany. Způsobem, kterým chce evropské obyvatelstvo přesvědčit k hlubší integraci je návrh rozšíření programu Erasmus či další vznik Evropské inovační agentury (Le Monde 2017a: nečíslováno). Správně vyhodnocuje větší pochopení integrace a větší snahy propojení evropských států,

pokud evropský lid pochopí její význam a tím, že jim bude umožněno lépe poznat okolní státy, budou mít i větší snahu v udržení integrace.

Před studenty sorbonnské univerzity prezident Emmanuel Macron prohlásil, že chce zvýšit jazykovou úroveň, tak aby každý student ovládal alespoň dva evropské jazyky. Dále chce zavést studijní pobyty, tak aby každý student alespoň šest měsíců strávil v zahraničí, jelikož dle jeho názoru je Evropa mnohojazyčnosti šancí. Rovněž prohlásil, že chce vytvořit evropské univerzity, síť univerzit, které umožní studentům studovat v zahraničí minimálně ve dvou jazycích (Le Monde 2017b: nečíslováno). Na úrovni středních škol navrhuje zavést uznávání středoškolských diplomů, které umožní studijní výměny (Le Figaro 2017: nečíslováno).

V oblasti bezpečnosti a obrany navrhuje Emmanuel Macron vznik společných unijních intervenčních jednotek k roku 2020, společný rozpočet na obranu a společnou vojenskou doktrínu, vznik Evropské zpravodajské akademie, která by zefektivnila práci státních zpravodajských agentur, a sjednocená stanoviska boje proti terorismu. V oblasti migrace navrhuje založení Evropského azylového úřadu, vytvoření unijních policejních jednotek za účelem ochrany vnějších hranic a důstojnému přijetí uprchlíků s cílem navrátit ty, kteří na azyl nemají nárok a harmonizovat postupy přijímání uprchlíků. V oblasti hospodářské a obchodní navrhuje již kromě zmiňované pozice evropského ministra financí pro eurozónu i zavedení daně na finanční transakce, které již existují ve Francii a Velké Británii, a které by byly vyčleněné na financování rozvoje. Dále navrhuje zavést společné daně z příjmu právnických osob a minimální mzdu přizpůsobenou ekonomické realitě každé země. V oblasti digitální chce prezident Macron vytvořit Evropskou agenturu pro inovace, která bude financovat nové oblasti výzkumu, jako je umělá inteligence a zdanit digitální společnosti. Digitální jednotný trh je dle Macrona příležitostí chránit ekonomická data evropských společností. V poslední doméně navrhuje na evropských hranicích daň z uhlíku a stanovit

společné ceny uhlíku, čímž by umožnilo penalizovat znečišťující průmysl (Le Monde 2017b: nečíslováno).

Z pohledu volební kampaně se zdá být Evropská unie prioritou nového francouzského prezidenta. A jelikož se tato tematika dotýká přímo francouzských občanů, jakožto občanů Evropské unie, je pochopitelné se jí zabývat mnohem více nežli jinými otázkami z mezinárodního společenství, zejména v momentě, kdy je třeba usilovat o volební hlasy.

7. ZÁVĚR

Hlavním cílem této analýzy byl pohled na zahraniční politiku Charlese de Gaulla na pozadí vybraných politických událostí a působení Francie v mezinárodních organizacích, přičemž zvláštní pozornost byla věnována vztahům Francie s mocnostmi během takzvané studené války a evropským záležitostem. Následně cílem bylo zodpovězení, jakým způsobem jeho nástupci navázali na zahraniční politiku, jakým způsobem se naopak změnila vůči evropské integraci a postoji ke Spojeným státům americkým a Sovětskému svazu.

Francie před nástupem prezidenta Charlese de Gaulla udržovala pevné vztahy se Spojenými státy americkými a dalšími západními spojenci v rámci Severoatlantické aliance. Naopak navázané vztahy se Sovětským svazem během druhé světové války nebyly udrženy aktivními. Ovšem s nacionalistickou pozicí Charlese de Gaulla se bilaterální vztahy Francie změnily. Po zisku jaderných zbraní, které byly klíčem k nezávislosti Francie a vedly k významnému postavení Francie mezi světovými mocnostmi, stáhl Charles de Gaulle francouzské jednotky z integrovaných složek Severoatlantické aliance z důvodů americké nadřazenosti a nemožnosti o svých jednotkách rozhodovat samostatně. Na rozdíl od Spojených států amerických a Velké Británie, které také měly své sféry zájmu mimo oblast působnosti aliance, Francie nedisponovala dalšími jednotkami, které by nebyly

pod vedením aliance a mohly tak v těchto oblastech v případě nutnosti zasáhnout. Stažením vojenských jednotek z aliance demonstroval de Gaulle nezávislost Francie, kterou si pojistil získáním jaderných zbraní. Charles de Gaulle byl ochoten se vzdát vzájemné ochrany v rámci Severoatlantické aliance v případě napadení, jelikož věřil, že poměry v Sovětském svazu byly pozměněny. Domníval se, že Sovětský svaz začínal upadat a vzhledem k několika okolnostem, kterou byla například možná konfrontace s komunistickou Čínou nevěřil, že by Sovětský svaz vstoupil do konfliktu na obou stranách svých hranic. Vzájemné vztahy na ose Spojené státy americké a Sovětský svaz byly de Gaullem významně změněny. Charles de Gaulle obnovil bilaterální vztahy se Sovětským svazem, a naopak se oprostil od vzájemných vztahů se Spojenými státy americkými v rámci Severoatlantické aliance, jelikož se snažil o vytvoření takové západoevropské organizace, která by se stala arbitrem mezi těmito dvěma mocnostmi a zamezila by poválečnému rozdělení sfér vlivů, které by vedlo k sjednocení evropského kontinentu. Naneštěstí kancléř Německé spolkové republiky nezastával stejné stanovisko ohledně Evropy a západoevropské organizace jako de Gaulle a upřednostnil spolupráci se Spojenými státy americkými. De Gaulle usiloval o evropskou politiku tvořenou Evropany bez amerického vlivu.

Evropské hospodářské společenství de Gaulle velice vítal. Francouzská pozice v této organizaci byla vždy dominantní. Vzhledem k obavě ohrožení francouzského postavení ve Společenství nesouhlasil se vstupem Velké Británie. Neméně ovšem hrálo roli i britsko-americké spojenectví a označení Velké Británie za amerického trojského koně. V rámci evropské integrace byla pozice prvního prezidenta Páté republiky významná v negativním směru. Kromě zamezení rozšíření Evropského hospodářského společenství de Gaulle zabránil další integraci v podobě změny hlasovacího procesu, jelikož nesouhlasil s omezením francouzské suverenity, kterou tato změna přinášela.

Jeho nástupce Georges Pompidou navázal na de Gaullovu politiku nezávislosti vůči Spojeným státům americkým a pozici nezávislé Evropy bez

amerického vlivu, a pokračoval v navázané spolupráci se Sovětským svazem. Pompidou ovšem oproti Charlesu de Gaullovi vítal rozšiřování evropské integrace. Umožnil vstup Velké Británie a dalších dvou států do Společenství vzhledem k rostoucí síle Německé spolkové republiky, ale také kvůli měnícím se okolnostem mezinárodního systému. Pompidou si uvědomil, že malá a roztržitá Evropa nemůže konkurovat novým mocnostem, a proto bylo třeba započít sjednocování evropského kontinentu, který by se tak stal konkurenceschopný.

Vzájemné vztahy se Spojenými státy americkými obnovil až prezident Valéry Giscard d'Estaing, který však tento akt nazval návratem k normálnímu stavu, čímž mínil ke stavu před de Gaullem. V porovnání s uzavřenou evropskou politikou de Gaulla byl Giscard d'Estaing zastáncem rozšiřování Společenství, a navíc přispěl k hlubší integraci v podobě vzniku Evropské rady, která se od této doby schází na nejvyšší úrovni státních představitelů v pravidelných intervalech. Ve spolupráci s německým kancléřem Schmidtem navrhli měnový systém společenství. Od tohoto momentu lze datovat francouzsko-německé sblížení, které se de Gaullovi nepodařilo navázat v době jeho vize o západoevropské organizaci. V budoucích letech se francouzsko-německá kooperace stala kolébkou evropské integrace.

Prezident François Mitterrand navázal na politiku sjednocené Evropy od Atlantiku po Ural Charlese de Gaulla. I on chtěl docílit sjednocení evropského kontinentu. Koncem devadesátých let 20. století podnikl několik cest do států spadajících do sféry sovětského vlivu, aniž by někdy předtím podnikl cestu do Moskvy. De Gaulle osobně nikdy takto nečinil. Sice zahájil politiku vzájemné kooperace se Sovětským svazem a státy sovětské sféry vlivu, ale vyslal svého premiéra, který tyto cesty podnikl. François Mitterrand byl zastáncem rovnováhy sil k udržení světového míru, a tak podporoval zbrojení, jež mělo tuto rovnováhu zajistit vzhledem k neustálému navyšování zbrojního materiálu oběma mocnostmi. I přesto však nezahájil opětovné testování jaderných zbraní. Prezident, který tak učinil byl až jeho nástupce Jacques Chirac, který během jednoho roku

znovuzahájil jaderné testy. Demonstroval tímto mocenské postavení Francie, které de Gaulle vybuřoval. Ovšem Mitterrand navázal i na evropskou politiku Valéryho Giscarda d'Estaigna a pokračoval v úspěšné spolupráci s německým kancléřem Kohlem. Společně předložili ostatním členům návrh o unii, který znamenala další integrační vývoj Společenství. Vztahy mezi německými kancléři a francouzskými prezidenty se staly velmi plodnými v otázkách evropské integrace.

Prezident Jacques Chirac se stal francouzským prezidentem po ukončení takzvané studené války. Vzájemné vztahy se Spojenými státy americkými ovšem byly na nějaký čas limitovány kvůli jeho rozhodnutí nepodpořit americkou invazi do Iráku vzhledem k nepodloženým důkazům předložených americkou administrativou. Chirac otevřeně kritizoval Bushovu doktrínu, a upozorňoval na možné tragické následky, které by mohla přinést. Možnost preventivního zásahu ovšem nevyvrátil, pouze zdůraznil, že musí být odsouhlasen Radou bezpečnosti. Taktikou Jacques Chiraca k udržení francouzského vlivu v novém unipolárním světě bylo zdůraznění postoje Francie v mezinárodním právu, jehož institucionální podobou je právě Rada bezpečnosti.

S příchodem Nicolase Sarkozy a francouzského návratu do integrovaných složek Severoatlantické aliance došlo k plnému obnovení vztahů se Spojenými státy americkými. Sarkozy umožnil plnohodnotné navrácení Francie do Severoatlantické aliance z důvodů měnící se mezinárodní situace. V době, kdy terorismus a kriminalita nejsou zastavovány hranicemi, bylo dle jeho slov třeba začít spolupracovat na multilaterální úrovni. Po čtyřiceti třech letech po de Gaullově rozhodnutí opustit integrované složky aliance, se francouzští vojáci navrátili zpět. Ovšem již za prezidenta Chiraca došlo k menší integraci v podobě připojení se k Radě ministrů aliance a k Vojenskému výboru aliance, a k účasti francouzských jednotek na aliančních misích.

Nejvíce novou hrozbu terorismu pocítil prezident François Hollande, během jehož mandátu došlo k několika teroristickým útokům po celé Francii.

Kromě zvýšení vojenského rozpočtu se francouzské jednotky postavily do čela koalice proti takzvanému Islámskému státu, a prezident Hollande vyzýval k nutnosti boje proti teroristickým skupinám jak na Blízkém východě, tak v Africe. Politická situace se s rozpadem Sovětského svazu a konce studené války změnila. Je velmi obtížné zhodnotit zahraničně-politická rozhodnutí Françoise Hollande rozdílném mezinárodním systému.

Francie již zdaleka není takovou světovou mocností jakou kdysi bývala. I v její snaze o hlubší evropskou integraci můžeme vidět pochopení této situace a snaze o sjednocení kontinentu, který by společnou silou byl schopen aktivně působit v mezinárodním systému. Evropa je sice malý kontinent, ale vcelku silný, pokud se bude chovat jednotně. I když v jistých odvětvích jiným mezinárodním aktérům již nedostačuje. Francie staví svoji evropskou politiku na německé spolupráci, i u ní v současné době hledá Emmanuel Macron podporu v jeho projektu ministra financí eurozóny. Macronova prezidentská kampaň byla zaměřena na širší evropskou integraci. Kromě návrh unijního ministra financí, chce docílit vyšší jazykové úrovně prostřednictvím rozšíření studijních programů. Od dob de Gaulla si největším vývojem prošla zejména evropská politika. Francouzští politici stáli u zrodu Evropského společenství uhlí a oceli, podpořili vznik Evropského hospodářského společenství, ale de Gaulle v jeho nacionálním pohledu zpomalil evropský vývoj těchto institucí, jelikož uplatňoval dominantní postavení a nezávislost Francie. Nicméně od dob jeho nástupců se integrační proces opět urychlil. Konec studené války ukončil neustálé obavy o udržení míru a vztahy mezi Spojenými státy americkými a Ruskou federací se ustálily. Ovšem vše záleží na několika proměnných v mezinárodním systému. Nové konflikty a války přicházejí, stejně tak jako nový američtí prezidenti.

8. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ

Assemblée Nationale (nedatováno a). *Le Gouvernement provisoire et la Quatrième République (1944–1958)* (http://www2.assemblee-nationale.fr/decouvrir-l-assemblee/histoire/histoire-de-l-assemblee-nationale/le-gouvernement-provisoire-et-la-quatrieme-republique-1944-1958#node_2228, 19. 3. 2018).

Badalassi, Nicolas (2013). Les accords d'Helsinki ou le triomphe des conceptions paneuropéennes du général de Gaulle. *Vingtième Siècle. Revue d'histoire* (119), s. 55–70.

Brown, E. Bernard (2013). NATO and De Gaulle's Ghost. *American Foreign Policy Interests* 35 (5), s. 288–297.

Bossuat, Gérard (1986). L'aide Américaine a la France après la seconde guerre mondiale. *Vingtième Siècle. Revue d'histoire* (9), s. 17–35.

Bulletin d'histoire politique (nedatováno). *Le partage des pouvoirs entre le président et le premier ministre sous la Ve République* (<https://www.bulletinhistoirepolitique.org/le-bulletin/numeros-precedents/volume-16-numero-3/le-partage-des-pouvoirs-entre-le-president-et-le-premier-ministre-sous-la-ve-republique/>, 20. 3. 2018).

CNN (2009). *Sarkozy: France will return to NATO* (<http://edition.cnn.com/2009/WORLD/europe/03/11/france.sarkozy.nato/index.html>, 29. 3. 2018).

Conseil constitutionnel (nedatováno a). *Constitution de 1946, IVe République* (<http://www.conseil-constitutionnel.fr/conseil-constitutionnel/francais/la-constitution/les-constitutions-de-la-france/constitution-de-1946-ive-republique.5109.html>, 18. 2. 2018)

Conseil constitutionnel (nedatováno b). *Texte intégral de la Constitution du 4 octobre 1958 en vigueur*

(<http://www.conseil-constitutionnel.fr/conseil-constitutionnel/francais/la-constitution/la-constitution-du-4-octobre-1958/texte-integral-de-la-constitution-du-4-octobre-1958-en-vigueur.5074.html#titre2>, 23. 2. 2018).

Conseil Constitutionnel (nedatováno c): *La Constitution en 20 questions : question n° 3 - Les apports de la Constitution de la Ve République Cinquantième anniversaire de la Constitution (2008)* (<http://www.conseil-constitutionnel.fr/conseil-constitutionnel/francais/la-constitution/la-constitution-de-1958-en-20-questions/que-change-la-constitution-de-1958-par-rapport-aux-regimes-precedents.16622.html>, 19. 3. 2018).

Conseil constitutionnel (nedatováno: d) *Quelle place la Constitution de 1958 fait-elle au droit international ?* (<http://www.conseil-constitutionnel.fr/conseil-constitutionnel/francais/la-constitution/la-constitution-de-1958-en-20-questions/quelle-place-la-constitution-de-1958-fait-elle-au-droit-international.17499.html>, 19. 3. 2018).

Conseil constitutionnel (nedatováno: e): *Quelle place la Constitution de 1958 accorde-t-elle au Président de la République ?* (<http://www.conseil-constitutionnel.fr/conseil-constitutionnel/francais/la-constitution/la-constitution-de-1958-en-20-questions/quelle-place-la-constitution-de-1958-accorde-t-elle-au-president-de-la-republique.17355.html>, 19. 3. 2018).

Crain (2008). *Nicolas Sarkozy et la politique étrangère de la France : entre changement et continuité* (<https://www.cairn.info/revue-internationale-et-strategique-2008-2-page-7.htm>, 27. 3. 2018).

CSIS (2015). *The Hollande Doctrine: Your Guide to Today's French Foreign and Security Policy* (<https://www.csis.org/analysis/hollande-doctrine-your-guide-today%E2%80%99s-french-foreign-and-security-policy>, 30. 3. 2018).

CVCE (1969). *Déclaration de Georges Pompidou au sommet de La Haye (1er décembre 1969)* (https://www.cvce.eu/obj/declaration_de_georges_pompidou_au_sommet_de_la_haye_1er_decembre_1969-fr-84bece9b-a2de-49aa-982c-c6c2c454be24.html, 28. 3. 2018).

CVCE (1971). *Interview accordée par Georges Pompidou à la BBC (17 mai 1971)* (https://www.cvce.eu/obj/interview_accordee_par_georges_pompidou_a_la_bbc_17_mai_1971-fr-c9915b40-223e-4ee3-b1e4-5abae8003f97.html, 28. 3. 2018).

CVCE (1974a). *Déclaration de Valéry Giscard d'Estaing à l'issue du sommet de Paris (10 décembre 1974)* (https://www.cvce.eu/obj/declaration_de_valery_giscard_d_estaing_a_l_issue_d_u_sommet_de_paris_10_decembre_1974-fr-6d60fe44-595d-481a-9e83-1ed2a5d9d790.html, 4. 4. 2018).

CVCE (1974b). *Communiqué final de la réunion des chefs de gouvernement de la Communauté (Paris, 9 et 10 décembre 1974)* (https://www.cvce.eu/education/unit-content/-/unit/02bb76df-d066-4c08-a58a-d4686a3e68ff/be352e74-1857-489d-a975-8ffada2a408d/Resources#2acd8532-b271-49ed-bf63-bd8131180d6b_fr&overlay, 4. 4. 2018).

Česká televize (2018). *Před patnácti lety začala druhá válka v Zálivu. Zbraně hromadného ničení se v Iráku nenašly* (<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/2424859-pred-patnacti-lety-zacala-druha-valka-v-zalivu-zbrane-hromadneho-niceni-se-v-iraku>, 31. 3. 2018).

de Gaulle, Charles (1966). *French and Russian Cooperation. Vital Speeches of the Day* 32 (19), s. 589.

Dailymotion (2013). *Politique étrangère de Jacques Chirac, un bilan 1/3* (<http://www.dailymotion.com/video/xyoc83>, 11. 4. 2018).

Discours Vie Publique (1978). *ENTRETIEN DE M. VALÉRY GISCARD D'ESTAING, AVEC QUATRE JOURNALISTES SUR LA POLITIQUE ÉTRANGÈRE DE LA FRANCE, PALAIS DE L'ÉLYSÉE, JEUDI 9 FÉVRIER 1978* (<http://discours.vie-publique.fr/notices/787003200.html>, 29. 3. 2018).

Drake, Helen (2008). The European Fifth Republic. *Contemporary French and Francophone Studies* 12 (2), s. 193–201.

du Réau, Élisabeth (1995). La France et l'Europe d'Aristide Briand à Robert Schuman. Naissance, déclin et redéploiement d'une politique étrangère (1929–1950). *Revue d'histoire moderne et contemporaine* 42 (4), s. 556–567.

Ellison, James (2006). Separated by the Atlantic: The British and De Gaulle 1958–1967. *Diplomacy and Statecraft* 17 (4), s. 853–870.

En Marche (nedatováno). *Le programme d'Emmanuel Macron pour l'Europe* (<https://en-marche.fr/emmanuel-macron/le-programme/europe>, 30. 3. 2018).

Europe 1 (2017). *Jean-Claude Juncker veut un super ministre européen des Finances et de l'Économie* (<http://www.europe1.fr/international/jean-claude-juncker-veut-un-super-ministre-europeen-des-finances-et-de-l-economie-3434972>, 31. 3. 2018).

Europa VGE (1979). *Valéry Giscard d'Estaing et l'Europe* (<http://www.europa-vge.com/biographie-de-valery-giscard-destaing/>, 28. 3. 2018).

Evropská unie (nedatováno). *Schumanova deklarace z 9. května 1950* (https://europa.eu/european-union/about-eu/symbols/europe-day/schuman-declaration_cs, 20. 2. 2018).

Fresques INA (nedatováno). *La fin de Yalta* (<http://fresques.ina.fr/mitterrand/parcours/0012/les-relations-internationales.html>, 29. 3. 2018).

Fresques INA (1959a). *Vision de la Défense de la France* (<http://fresques.ina.fr/de-gaulle/fiche-media/Gaule00335/vision-de-la-defense-de-la-france.html>, 21. 3. 2018).

Fresques INA (1959b). *Conférence de presse du 25 mars 1959* (<http://fresques.ina.fr/de-gaulle/fiche-media/Gaule00030/conference-de-presse-du-25-mars-1959.html>, 16. 3. 2018).

Fresques INA (1960). *Allocution du 31 mai 1960* (<http://fresques.ina.fr/de-gaulle/parcours/0008/de-gaulle-et-l-urss.html>, 25. 2. 2018).

Fresques INA (1962). *Conférence de presse du 15 mai 1962 (questions européennes)* (<http://fresques.ina.fr/de-gaulle/fiche-media/Gaule00078/conference-de-presse-du-15-mai-1962-questions-europeennes.html>, 13. 3. 2018).

Fresques INA (1963). *Conférence de presse du 14 janvier 1963 (sur l'entrée de la Grande-Bretagne dans la CEE)* (<http://fresques.ina.fr/de-gaulle/fiche-media/Gaule00085/conference-de-presse-du-14-janvier-1963-sur-l-entree-de-la-grande-bretagne-dans-la-cee.html>, 24. 3. 2018).

Fresques INA (1964). *Conférence de presse du 23 juillet 1964* (<http://fresques.ina.fr/de-gaulle/fiche-media/Gaule00095/conference-de-presse-du-23-juillet-1964.html>. 13. 3. 2018).

Fresques INA (1966). *La position de la France vis-à-vis de l'OTAN en 1966* (<http://fresques.ina.fr/jalons/fiche-media/InaEdu01649/la-position-de-la-france-vis-a-vis-de-l-otan-en-1966.html>, 14. 3. 2018).

Fresques INA (1972). *Georges Pompidou présente le référendum sur l'élargissement de l'Europe* (<https://fresques.ina.fr/jalons/liste/recherche/georges%20pompidou/s#sort/-pertinence-/direction/DESC/page/1/size/10>, 28. 3. 2018).

Fresques INA (1973). *Georges Pompidou sur les relations franco-soviétiques* (<https://fresques.ina.fr/jalons/liste/recherche/georges%20pompidou/s#sort/-pertinence-/direction/DESC/page/1/size/10>, 28. 3. 2018).

Fontaine, André (1966). What is French Policy?. *Foreign Affairs* 45 (1), s. 58–76.

Fontaine, Pascal (2001). *Nová idea pro Evropu: Schumanova deklarace* (Praha: Informační centrum Evropské unie).

France in the United Kingdom (2016). *President Hollande outlines French foreign policy* (<https://uk.ambafrance.org/President-Hollande-outlines-French-foreign-policy-26084>, 30. 3. 2018).

Garret, Martin (2011). The 1967 withdrawal from NATO a cornerstone of de Gaulle's grand strategy?. *Journal of Transatlantic Studies* 9 (3), s. 232–243.

Hill, Christopher (2016). Powers of a Kind: The Anomalous Position of France and the UK in World Politics. *International Affairs* 92 (2), s. 393–414.

INA (1959). *Conférence de presse du général de Gaulle* (<http://www.ina.fr/video/CAF88024847/conference-de-presse-du-general-de-gaulle-video.html>, 21. 3 .2018).

INA (1974). *Valéry Giscard d'Estaing à propos de la politique étrangère de la France* (<http://www.ina.fr/video/I10026963>, 29. 3. 2018).

INA (1976). *Valéry Giscard d'Estaing à Washington* (<http://www.ina.fr/video/CAA7600726501>, 8. 4. 2018).

INA (1977). *Déclaration Valéry Giscard d'Estaing sur l'Europe* (<http://www.ina.fr/video/CAA7700760101/declaration-valery-giscard-d-estaing-sur-l-europe-video.html>, 4. 4. 2018).

INA (1992). *François Mitterrand propos du référendum sur la ratification du traité de Maastricht* (<http://www.ina.fr/video/I06129582/francois-mitterrand-propos-du-referendum-sur-la-ratification-du-traite-de-maastricht-video.html>, 8. 4. 2018).

INA (2012). *Les divergences sur la Syrie entre Vladimir Poutine et François Hollande* (<http://www.ina.fr/video/4721544001008/les-divergences-sur-la-syrie-entre-vladimir-poutine-et-francois-hollande-video.html>, 20. 4. 2018).

Institut Georges Pompidou (2016). *Que pensait Pompidou de l'entrée de la Grande-Bretagne dans le Marché commun ?* (<https://www.georges-pompidou.org/sites/default/files/documents/pompidou-gb.pdf>, 28. 3. 2018).

La France en Grèce (2015). *Discours de François Hollande à l'occasion de la Semaine des Ambassadeurs* (<https://gr.ambafrance.org/Discours-de-Francois-Hollande-a-l-occasion-de-la-Semaine-des-Ambassadeurs>, 18. 4. 2018).

Lancien Anne (2013). Adenauer, de Gasperi, Schuman et le principe de subsidiarité: un “spillover culturel”? Une approche constructiviste de l'intégration européenne. *L'Europe en Formation* (370), s. 133–157.

Le Figaro (2017). *Le plan de Macron pour l'Europe résumé en dix points* (<http://www.lefigaro.fr/politique/le-scan/2017/09/26/25001-20170926ARTFIG00105-ce-que-macron-va-proposer-pour-l-europe-dans-son-discours-a-la-sorbonne.php>, 31. 3. 2018).

Le Monde (1949a): *Un instrument capitale de la sécurité de la France déclare M. Robert Schuman* (http://abonnes.lemonde.fr/archives/article/1949/03/21/un-instrument-capital-de-la-securite-de-la-france-declare-m-robert-schuman_1922114_1819218.html?xtmc=pacte_atlantique&xtcr=177, 23. 2. 2018).

Le Monde (1949b): *Le pacte atlantique est approuvé par 395 voix contre 189 L'amendement R.P.F. qui voulait obtenir des Etats-Unis des précisions sur les moyens tournis à la France est repoussé* (http://abonnes.lemonde.fr/archives/article/1949/07/28/le-pacte-atlantique-est-approuve-par-395-voix-contre-189-l-amendement-r-p-f-qui-voulait-obtenir-des-etats-unis-des-precisions-sur-les-moyens-tournis-a-la-france-est-repousse_3045930_1819218.html?xtmc=pacte_atlantique&xtcr=9, 23. 2. 2018).

Le Monde (1949c). *Le Conseil de la République vote une motion demandant des garanties et des armements* (http://abonnes.lemonde.fr/archives/article/1949/07/30/le-conseil-de-la-republique-vote-une-motion-demandant-des-garanties-et-des-armements_1927644_1819218.html?xtmc=pacte_atlantique&xtcr=5, 23. 2. 2018).

Le Monde (2009). *Le discours de politique étrangère de Nicolas Sarkozy* (http://abonnes.lemonde.fr/societe/article/2007/08/27/le-discours-de-politique-etrangere-de-m-sarkozy-integralite_947776_3224.html, 29. 3. 2018).

Le Monde (2014). *Afghanistan : l'armée française quitte le pays après treize ans de présence* (http://abonnes.lemonde.fr/international/article/2014/12/31/l-armee-francaise-quitte-l-afghanistan_4547621_3210.html, 31. 3. 2018).

Le Monde (2016). *L'héritage mitigé de François Mitterrand* (http://abonnes.lemonde.fr/idees/article/2016/01/08/l-heritage-mitige-de-francois-mitterrand_4844027_3232.html, 5. 4. 2018).

Le Monde (2017a). *Emmanuel Macron présente ses « projets-clés » pour relancer l'Union européenne* (http://abonnes.lemonde.fr/politique/article/2017/09/26/europe-macron-presente-ses-projets_5191330_823448.html, 31. 3. 2018).

Le Monde (2017b). *Les principales propositions d'Emmanuel Macron pour relancer le projet européen* (http://abonnes.lemonde.fr/europe/article/2017/09/26/les-principales-propositions-d-emmanuel-macron-pour-relancer-le-projet-europeen_5191799_3214.html, 31. 3. 2018).

Lieshout, H. Robert – Segers, L. L. Mathieu - van der Vleuten, M. Anna (2004). De Gaulle, Moravcsik, and The Choice of Europe. *Journal of Cold War Studies* 6 (4), s. 89–139.

Lombart, Laurent (nedatováno). *LA POLITIQUE EXTÉRIEURE DU PRÉSIDENT JACQUES CHIRAC DANS UN MONDE AMÉRICANO-CENTRÉ* (https://www.diplomatie.gouv.fr/IMG/pdf/24_Lombart.pdf, 10. 4. 2018).

Lovett, A. W. (1996). The United States and the Schuman Plan. A Study in French Diplomacy 1950–1952. *The Historical Journal* 39 (2), s. 425–455.

Luthy, Herbert (1965). De Gaulle: Pose and Policy. *Foreign Affairs* (43 (4), s. 561–573.

McKesson, A. John (1952). The Schuman Plan. *Political Science Quarterly* 67 (1), s. 18–35.

Meunier, Sophie (2012). *La Politique étrangère de Nicolas Sarkozy* (https://scholar.princeton.edu/sites/default/files/meunierpolitiqueetrangeresarkozymarch2012_0.pdf, 18. 4. 2018).

Micaud, A. Charles (1946). The Launching of the Fourth French Republic. *The Journal of Politics* 8 (3), s. 292–307.

Michálek, Slavomír (2015). *San Francisco 1945: vznik Organizácie Spojených národov* (Bratislava, Veda – Historický ústav Slovenskej akadémie vied).

Mioche, Philippe (2003). Reviewed Work(s): La France et les origines de l'Union européenne. Intégration économique et compétitivité internationale by Matthias Kipping. *Vingtième Siècle. Revue d'histoire* (77), s. 147–148.

Moisi, Dominique (1981). Mitterrand's Foreign Policy: The Limits of Continuity. *Foreign Affairs* 60 (2), s. 347–357.

Ort, Alexandr (1966). *Zahraniční politika gaullistické Francie* (Praha: Svobodné slovo).

Ouest France (2017). *L'Eurogroupe rejette l'idée d'un ministre européen des Finances* (<https://www.ouest-france.fr/economie/banques-finance/zone-euro/l-eurogroupe-rejette-l-idee-d-un-ministre-europeen-des-finances-5430414>, 31. 3. 2018).

Pickles, Dorothy (1975). The Decline of Gaullist Foreign Policy. *International Affairs* 51 (2), s. 220–235.

Penez, Jérôme (1997). La France et l'OTAN (1949–1966). *Vingtième Siècle. Revue d'histoire* (53), s. 153–156.

Perottino, Michel (2005). *Francouzský politický systém* (Praha: Slon).

Radio France (2014). *La politique étrangère de Valéry Giscard d'Estaing* (http://media.radiofrance-podcast.net/podcast09/16119-24.08.2014-ITEMA_20661871-0.mp3, 29. 3. 2018).

Romancov, Michael – Romancová, Eva (2002). *Evropské politické a ekonomické instituce* (Praha: Eurolux Bohemia).

Saunier, Georges (2011). De la Communauté à l'Union européenne L'action européenne de François Mitterrand (1981-1995). *Matériaux pour l'histoire de notre temps* (101–102), s. 20–28.

Sénat (nedatováno). *Le rôle du Président sous la IVème République* (<https://www.senat.fr/evenement/archives/D34/coty24.html>, 19. 3. 2018).

Smouts, Marie-Claude (1983). The External Policy of Francois Mitterrand. *International Affairs* 59 (2), s. 155–167.

Soukup, Miroslav (1967). *Francie od de Gaulla k de Gaullovi: průmyslová společnost pod zorným úhlem krize "13. května"* (Praha, Svoboda).

Taraba, Luboš (1990). *Charles de Gaulle* (Praha: Horizont).

The Guardian (2009). *Sarkozy to announce French return to Nato military command* (<https://www.theguardian.com/world/2009/mar/11/sarkozy-france-nato-military>, 29. 3. 2018).

The New York Times (2002). *Interview With Jacques Chirac* (<https://www.nytimes.com/2002/09/08/international/europe/interview-with-jacques-chirac.html>, 31. 3. 2018).

UN (nedatováno a). *1944–1945: Dumbarton Oaks and Yalta* (<http://www.un.org/en/sections/history-united-nations-charter/1944-1945-dumbarton-oaks-and-yalta/index.html>, 18. 2. 2018).

UN (nedatováno b). *1943: Moscow and Teheran Conferences* (<http://www.un.org/en/sections/history-united-nations-charter/1943-moscow-and-teheran-conferences/index.html>, 18. 2. 2018).

UN (nedatováno c). *1945: The San Francisco Conference* (<http://www.un.org/en/sections/history-united-nations-charter/1945-san-francisco-conference/index.html>, 18. 2. 2018).

UN (nedatováno d). *Afghanistan & the United Nations* (<http://www.un.org/News/dh/latest/afghan/un-afghan-history.shtml>, 31. 3. 2018).

Vaisse, Maurice (1992). Le choix atomique de la France (1945–1958). *Vingtième Siècle. Revue d'histoire* 36, s: 21–30.

Vie Publique (nedatováno a). *Pourquoi une nouvelle Constitution en 1958 ?* (<http://www.vie-publique.fr/decouverte-institutions/institutions/veme-republique/1958/quels-etaient-problemes-fonctionnement-institutions-avant-1958.html>, 19. 3. 2018).

Vie Publique (2011). *La réintégration de la France dans l'OTAN* (<http://www.vie-publique.fr/politiques-publiques/politique-defense/reintegration-france-otan/>, 18. 4. 2018).

Wall, M. Iwrin – Raviart, Philippe-Etienne (1991). Jean Monnet, les États-Unis et le plan français. *Vingtième Siècle. Revue d'histoire* (30), s. 3–21.

Washington Post (2009). *After 43 Years, France to Rejoin NATO as Full Member* (<http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2009/03/11/AR2009031100547.html>, 29. 3. 2018)

9. RESUMÉ

The analysis deals with the French Foreign Policy from the end of the Second World War to the present. After the introduction of the political system of the Fourth Republic the thesis describes the French foundational position in the North Atlantic Treaty Organisation, the European Coal and Steel Community and in the United Nations. The next chapter describes the Fifth Republic established in 1958 by the new Constitution of Charles de Gaulle. Following the political system of the Fifth Republic the thesis next describes de Gaulle's position of NATO and ownership of nuclear weapons, de Gaulle's position to the British request to become a member of the European Economic Community and to de Gaulle's idea of ending the post-war division of spheres of influence by establishing a new West European Community which would become an arbiter between the USA and USSR. Following the failure of establishing this new organisation alongside West Germany, de Gaulle decided to revive again the partnership with USSR, which is the last one of the historical events this thesis analyse from the period of president Charles de Gaulle. The next chapter describes the French Foreign Policy of his successors Georges Pompidou, Valéry Giscard d'Estaing, François Mitterrand, Jacques Chirac, Nicolas Sarkozy and François Hollande. The last chapter is dedicated to current president Emmanuel Macron who holds the mandate from the May 2017. The main point of the thesis is to analyse the changes in the Foreign Policy of France from de Gaulle to present. To describe how de Gaulle's successors followed his steps or in which way they developed their own ideas. The line of analysing the Foreign Policy is held in Eurocentrism and cold war situation of the bipolar world. The huge change of European Policy of de Gaulle and his successors is the European integration and of the new level of European Union sovereignty. De Gaulle's only idea of power used to be French one he could not image to give up a part of the national sovereignty to the Community, but the Europe had been the French main domain of international power. Today the European Union is stronger in the decision making than ever. The partnership with USA and France, of USSR and France during the cold war changed many times.

With each of the presidents some new events had disrupted their relationship. The thesis describes the reasons why the presidents reacted the way they did and how the French position had changed to previous one.

10. PŘÍLOHY

Příloha č.1: Seznam francouzských prezidentů od Georgette Pompidoua po François Hollande.

Georges Pompidou	1969–1974
Valéry Giscard d'Estaing	1974–1981
François Mitterrand	1981–1995
Jacques Chirac	1995–2007
Nicolas Sarkozy	2007–2012
François Hollande	2012–2017

Élysée (nedatováno). *Les présidents de la République depuis 1848* (<http://www.elysee.fr/la-presidence/les-presidents-de-la-republique-depuis-1848/>, 4. 4. 2018).